

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen

Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande	Föredragande	Justerat
Minister	Socialvårdsbyråchef	Omedelbart
Annette Holmberg-Jansson	Maj-Len Österlund	

Ärende/Dnr/Exp.	Beslut
-----------------	--------

Nr 48

Anhållan om medel för
samordning av kommunernas
socialtjänst.

ÅLR 2020/746

50 S2

Ålands omsorgsförbunds förbundsstyrelse har vid sitt möte den 4.12.2019 efter att ha fått avslag på den ansökan som inlämnades den 23.8.2019 och som riktades till såväl finansavdelningen som social- och miljöavdelningen, beslutat inlämna en ny ansökan om medel till social- och miljöavdelningen med anhållan om stöd i enlighet med landskapslag om en kommunalt samordnad socialtjänst. Ansökan inkom den 9.12.2019.

Ålands omsorgsförbund anhåller om 521 400 € Det är fråga om ett engångsbelopp (etableringskostnad) och summan utgår från kända kostnader, se **bilaga 1, S220E07**. Ålands omsorgsförbund anhåller dock också om att det i landskapets budget utöver den ovan nämnda summan även tas med en marginal ”för de oförutsedda kostnader som en sammanslagning av 17 myndigheter och dess personal oundvikligen kommer att innebära”.

Landskapsregeringen har den 16.1.2020 erhållit meddelande om att Ålands omsorgsförbund k.f. från och med 1.1.2020 formellt bytt namn till Kommunernas socialtjänst k.f.

Landskapsregeringen konstaterar att medel i enlighet med landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst (KST-lagen) upptagits i budget för år 2020 och att medel i enlighet med KST-lagen och ansökan om projektledarmedel beviljats och utbetalats (beslut S220E04))

Utbetalning av medel i enlighet med ifrågavarande ansökan har inte stöd i KST-lagen.

Beslut

För att landskapsregeringen ska uppta ärendet till vidare behandling måste ansökan såväl specificeras som kompletteras. Ansökan bör kompletteras med en verksamhetsplan för år 2020 och de därpå följande två åren av vilken framgår hur KST kommer att förverkligas. Verksamhetsplanen ska kopplas till en beräknad budget för respektive år. Ansökan bör specificeras så att det tydligt framgår vad beräkningarna bygger på och varför uppgiften förorsakar tilläggskostnader som inte beaktats i respektive kommuns budget för år 2020 och i respektive kommuns ekonomiplan. De kompletterande handlingarna ska vara landskapsregeringen tillhanda senast 2.3.2020.

Nr 49

Klarläggande av gränsdragningar

KST-primärkommun.

ÅLR 2016/8808

51 S2

Landskapsregeringen konstaterar att det, utgående från gällande lagstiftning och den nya lagstiftning (landskapslag om socialvård, landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, äldre- och vårdrelag för Åland, landskapslag om yrkesbehörighet inom socialvården, landskapslag om klienthandlingar inom socialvården och landskapslag om barnomsorg och grundskola) som är antagen av lagtinget och tänkt att träda i kraft 1.1.2021, finns ett behov av att förnya det gränsdragningsdokument som gavs 2016 (S216E26) angående förhållandet och ansvarsfördelningen mellan den enskilda kommunen och Kommunernas socialtjänst k.f. (KST)

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att, i enlighet med landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst, avge anvisning om gränsdragningar beträffande förhållandet mellan KST och primärkommun i enlighet med **bilaga 2, S220E07**.

Nr 50

Ny lagstiftning: Beskrivning

av klientprocesser och

behörighetskrav.

ÅLR 2020/1049

52 S2

Landskapsregeringen konstaterar att det, utgående från den organisationsförändring som Kommunernas socialtjänst innebär och den nya lagstiftning (socialvårdslag för Åland, äldre- och vårdrelag för Åland, landskapslag om yrkesbehörighet inom socialvården och landskapslag om klienthandlingar inom socialvården) som är antagen av lagtinget och tänkt att träda i kraft 1.1.2021, finns ett behov av att informera om behörighetskraven i förhållande till olika delar i klientprocessen.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt informera berörda i enlighet med **bilaga 3-5, S220E07**.

Ålands landskapsregering
PB 1060
22 111 MARIEHAMN

Anhållan om understöd för förverkligande av Kommunernas socialtjänst

Ålands omsorgsförbund (ÅOF) anhåller ånyo om medel för att vidta de åtgärder som är nödvändiga för förverkligandet av *Kommunernas socialtjänst*. Åtgärderna syftar till att verkställa de i lagen uppställda målen om att främja en likvärdig service, en effektiv användning av resurserna, en samlad kompetens och en ökad specialisering inom personalen, en större integritet, en stärkt anonymitet och ett gott rättsskydd. Förbundets framgång i att effektivt åstadkomma de av lagstiftaren önskade effekterna av samordningen är beroende av att det inledande skedet tilldelas tillräckliga resurser, då den nya organisationen ska utformas, personalen från medlemskommunerna överförs och tillsammans med befintlig personal förberedas inför förnyandet av verksamheten.

ÅOF anhåller om en totalsumma om 521 400 euro. Det är fråga om ett engångsbelopp (etableringskostnad) och summan utgår från idag kända kostnader. Kostnaderna specificeras enligt bilaga.

Enligt uppgift från Ålands landskapsregering kan kostnaderna beviljas från både social- och miljöavdelningen och finansavdelningen. Social- och miljöavdelningen handlägger det bistånd som kommunerna ska erhålla av landskapsregeringen med stöd av 5 § LL om en kommunalt samordnad socialtjänst, medan finansavdelningen handlägger stöd som faller under 24 § LL om landskapsandelar. Denna anhållan riktar sig till Social- och miljöavdelningen med anhållan om stöd i enlighet med LL om en kommunalt samordnad socialtjänst.

ÅOF anhåller om att det i landskapets budget utöver nämnda summa även tas med en marginal för de oförutsedda kostnader som en sammanslagning av 17 olika myndigheter och dess personal oundvikligen kommer att innebära.

Mariehamn den 4 december 2019

Clas Öfverström
Förbundsstyrelsens ordförande

Katarina Dahlman
Förbundsdirektör

Bilaga: Specifiering av kostnader

Åtgärd	Beskrivning	Summa
Förstudier, upphandling, implementering och drift för KST	<p>ÅOF har erhållit en kostnadsindikation från Ålands digitala agenda (ÅDA) gällande bland annat kartläggning, upphandling, implementering och inköp av hårdvara.</p> <p>Viktigt att notera är att i kostnadsindikationen ingår inte de kostnader som tillkommer efter genomförda upphandlingar (dock licenskostnader för 180 personal för Office 365 under tre månader).</p> <p>Stöd utöver ovannämnda belopp, i enlighet med 24 § LL om landskapsandelar, söks separat för varje enskilt projekt.</p>	125 000 €
Anställning av tillsvidare personal	<p>ÅOF avser att anställa områdeschefer för verksamhetsområdena från och med augusti 2020. Den ansökta summan avser perioden augusti-december 2020.</p> <p>Personalen söks internt från den personalgrupp som kommer att överföras och befintlig personal inom omsorgsförbundet. Nyanställningarna kommer att vara tillsvidare. Under år 2020, innan överföring av övrig personal skett handhar tjänsterna förberedande uppgifter såsom utformning av personalgrupperna, processledning i arbetsgrupperna, framtagande av styrdokument (bl.a. servicenivåer), samordning med samarbetspartners, framtagande av nya avtal som ersätter kommunernas enskilda avtal. Efter rekryteringsprocessen kan kostnaden specificeras.</p> <p>Utkastet gällande organisationen biläggs.</p>	130 000 €

Sakkunnigtjänster i samband med överföring av personalen	<p>Varje kommun ska ha ett samarbetsförfarande med den personal som överförs. Ett individuellt övergångsavtal ska uppgöras för varje enskild tjänsteman/arbetstagare som överförs. Avtalen kan undertecknas när det finns ett godkänt grundavtal. Personalrepresentationen (arbetarskydd, samarbetsorgan, förtroendemän) måste organiseras på nytt.</p> <p>Arbetet med processen att sammanställa den personal som överförs visar att det finns ett stort behov av stöd hos nuvarande arbetsgivare. För att de anställda ska känna trygghet i samordningen finns behov av att ha möjlighet att ta del av sakkunnigtjänster.</p>	80 000
Framtagande av grafisk profil och förnyande av hemsida	<p>I och med att ÅOF kommer att byta namn till KST och överta nya uppgifter krävs det framtagande av en ny grafisk profil. Det är viktigt att synligt markera att kommunalförbundet har ett bredare uppdrag än tidigare, både för den interna och externa kommunikationen. Hemsidan behöver förnyas för att kompletteras med de verksamhetsområden som överförs samt förbereda inför eventuella e-tjänster. Efter genomförd upphandling kan kostnaden specificeras.</p>	20 000 €
Informationskampanj riktad till allmänheten inför överföringen av verksamhetsområdet till KST	<p>KST kommer att producera en service som riktar sig till hela den åländska befolkningen. I och med att merparten av den sociala servicen samordnas behöver allmänheten informeras om ändringen, både före 1.1.2021 men även en tid efter att verksamheten inletts. Efter genomförd upphandling kan kostnaden specificeras</p>	24 000 €
Hyra för utrymmen som det behöver finnas tillgång till redan under 2020	<p>Under 2020 kommer en lokalinventering att genomföras och bedömning av lokala servicepunkter. Oavsett placering kommer utrymmen för en utökning av personalen med cirka 30 personer att aktualiseras. Utrymmen kommer att behövas hyras upp redan under perioden oktober-december 2020 för att säkerställa att utrymmena är</p>	32 400 €

färdigställda och utrustade så att verksamheten kan fortgå utan avbrott med tanke på klienternas bästa. Som schablon har använts 20 m² per personal (i vilket ingår toaletter, entré, reception samt pentry) och med en uppskattad hyra om 18 €/m². Efter att servicepunkterna fastställts och förslag till hyresavtal finns kan kostnaden specificeras.

Köp av projekt/processledartjänster alternativt anställning, samt övriga experttjänster

För att ha ett helhetsgrepp om hela processen kommer tjänster inom projektledning och processledning att behövas. Detta kan antingen ske genom köp av tjänster eller anställning av relevant kompetens. Det kan uppstå behov av anlitanade av särskild sakkunskap under hela processen, som i det här skedet inte går att precisera.

110 000 €

Klarläggande av gränsdragningar KST – primärkommun
utgående från gällande och kommande (1.1.2021) lagstiftning

Anvisningens omfattning

Landskapsregeringen har utgående från landskapslagen (2016:2) om kommunalt samordnad socialtjänst (KST-lagen), 2 § landskapslagen (:) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, landskapslagen (:) om barnomsorg och grundskola och förarbetena till dessa klarlagt hur ansvarsfördelningen mellan den enskilda kommunen och Kommunernas socialtjänst (KST) ser ut. Ansvarsfördelningen bygger på såväl gällande lagstiftning som på den nya lagstiftning som träder i kraft 1.1.2021¹ och de uppgifter kommunerna ansvarar för inom socialvården. Sist i dokumentet beskrivs också aktuella lagstiftningsförändringar som landskapsregeringen utgående från regeringsprogram och budget 2020 kommer att inleda arbetet kring och som är viktiga för kommun respektive KST att känna till. Tillämpningen av den nya socialvårdslagstiftningen kommer att stödas genom, tillämpningsguider, anvisningar, frågor och svar på landskapsregeringens hemsida samt via utbildningstillfällen.

Enligt KST-lagen, 1 § ska lagen tillämpas på organiseringen av samarbetet mellan kommunerna vad gäller tillhandahållandet av all den socialvård som enligt lag ankommer på kommunerna förutom barn- och äldreomsorg (samordnad socialtjänst).

Anvisningen omfattar endast områden och/eller uppgifter där landskapsregeringen vill uppmärksamma kommunerna respektive KST på vad som behöver beaktas utgående från att KST inleder sin verksamhet och den nya lagstiftningen träder i kraft.

För att uppnå KST-lagens syfte ska såväl administration, förvaltning, beredning, beslutsfattande och verkställighet av beslut samordnas inom KST till den del det inte handlar om äldreomsorg eller barnomsorg.

Äldreomsorg definieras i KST-lagen samt i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland (hemservice, hemvård, boendeservice, institutionsvård, familjevård, närståendevård och ledighet för personer som vårdar anhöriga/närstående). Äldreomsorg tillhandahålls personer som fyllt 65 år.

I enlighet med KST-lagen kvarstår hanteringen av hemvårdsstöd i den enskilda kommunen. Utgående från att barnomsorgen enligt landskapslag (:) om barnomsorg och grundskola överförs till utbildningssektorn kommer hemvårdsstöden att ensamma ligga kvar som en familjeförmån inom socialvården som hanteras av enskild kommun.

¹ (landskapslag (:) om socialvård, landskapslag (:) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, landskapslag (:) om yrkesutbildade inom socialvård, landskapslag (:) om klienthandlingar inom socialvården, Äldrelag (:) för Åland och därmed sammanhängande lagstiftning)

1. Ansvar utgående från lagstiftning och bestämmelser som tillämpas av såväl KST som den enskilda kommunen

Viss lagstiftning och vissa bestämmelser kommer att tillämpas av såväl KST som enskild kommun. Här tas endast några av dessa upp som exempel (1.1–1.3).

1.1 Ansvaret för välfärd, hälsa och förebyggande åtgärder

Nedanstående lagstiftning är endast exempel där ansvar för välfärd, hälsa och förebyggande åtgärder ingår

Kommunens ansvar för främjande av välfärd preciseras i flera lagar. Enligt kommunallagen² är kommunerna skyldiga att i all sin verksamhet sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling inom kommunen.

Genom socialvårdslagens³ 7 § om strukturellt socialt arbete ska information om social välfärd och sociala problem som baserar sig på sakkunskap inom socialvården som erhållits i klientarbetet förmedlas vidare och beaktas i planering och beslutsfattande. Informationen ska nyttjas för att förebygga och komma till rätta med sociala problem, för att utveckla boende- och närmiljöer och införliva sakkunskapen i andra sektorers planering, samt för att utveckla det sociala arbetet och serviceutbudet. Enligt socialvårdslagen 68 § ska utbildnings-, forsknings-, försöks-, och utvecklingsverksamhet rörande socialvård och annat socialskydd anordnas.

Enligt landskapslag om yrkesutbildade inom socialvård⁴ 5 § 2 mom. ska arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom socialvården göra det möjligt för personen i fråga att i sitt arbete få nödvändig handledning och delta i fortbildning som behövs för utvecklandet av yrkesskickligheten.

Enligt handikappservicelagens⁵ 6 § ska socialnämnden och kommunens övriga myndigheter främja och följa de handikappades levnadsförhållanden samt genom sin verksamhet sträva efter att förebygga uppkomsten av missförhållanden och undanröja de olägenheter som begränsar de handikappades möjligheter till verksamhet och engagemang.

Enligt barnskyddslagen⁶ 3 a § tillhandahåller kommunen utöver barnskydd även förebyggande barnskydd då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Enligt landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen 5 § 4 punkten

² Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland

³ Landskapslag (:) om socialvård

⁴ Landskapslag (:) om yrkesutbildade inom socialvård

⁵ Lagen (FFS 380/1987) om service och stöd på grund av handikapp vilken tillämpas i landskapet Åland med stöd av landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp

⁶ Barnskyddslagen (FFS 417/2007) tillämpas i landskapet Åland i enlighet med landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen

ska på Åland med avvikelse från 3a § 1 mom. i barnskyddslagen, förebyggande barnskydd tillhandahållas förutom av kommunen även av landskapsmyndigheterna med ansvar för utbildning och hälsovård. Primärkommunerna ska tex. tillhandahålla barnomsorg och barn- och elevhälsa inom grundskolan.

I del IV 1 kap. 1 § i landskapslagen (:) om barnomsorg och grundskola framgår att barn- och elevhälsan ska arbeta förebyggande och främjande och upprätthålla barnens och elevernas utveckling och lärande, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande. Barn- och elevhälsan ska arbeta för att säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det och främja samarbetet med barnen och elevernas familj och andra närstående. Verksamheten inom barn- och elevhälsan genomförs som ett sektorsövergripande samarbete mellan huvudmannen för barnomsorgen och grundskolan, Ålands hälso- och sjukvård, socialväsendet samt vid behov andra samarbetspartner.

Enligt barnskyddslagen 12 § *Välfärdsplan för barn och unga*, ska kommunen eller flera kommuner tillsammans göra upp en plan för att främja barn och ungas välfärd och utveckla barnskyddet. Planen ska, enligt landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen, godkännas av den kommunala myndighet som ansvarar för barnskyddet, KST.

Enligt barnskyddslagen 36 § ska sådana socialvårdstjänster och sådan barndagvård som är nödvändiga med tanke på barnets hälsa eller utveckling tillhandahållas i enlighet med den bedömning av behovet som den socialarbetare i barnskyddet som ansvarar för barnets angelägenheter har gjort i barnets eller föräldrarnas klientplan. Enligt landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen 5 § 5 punkten tillämpas på Åland landskapslag (:) om barnomsorg och grundskola⁷ på barnomsorg som tillhandahålls som en stödåtgärd inom barnskyddets öppenvård. Enligt barnskyddslagen 35 § ska kommunen åtgärda brister i boende och försörjning när barnskyddsbehovet beror på brister i dessa.

Missbrukarvården ankommer på KST att samordna. 5 § i lagen om missbrukarvård⁸ anvisar dock om att socialnämnden och andra kommunala myndigheter bör förebygga uppkomsten av sådana förhållanden och levnadssätt som allmänt ökar missbruket av alkohol och övriga rusmedel. Lagens 8 § anvisar om ordnande av hjälp med att lösa problem i fråga om utkomst, boende och arbete och 9 § betonar samarbetet mellan missbrukarvården och övrig social- och hälsovård samt samarbetet mellan övriga myndigheter, däribland olika kommunala verksamheter.

⁷ För närvarande hänvisas genom landskapslag (:) om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen i 5 § 5 punkten till barnomsorgslag (2011:86). Detta kommer dock att uppdateras så att hänvisningen blir till den nya barnomsorgs- och grundskolelagen.

⁸ Lag om missbrukarvård (FFS 41/1986) i den lydelse lagen hade 31.12.1992 genom Självstyrelselag (1991:71) för Åland, 71 § samt i sin i riket aktuella lydelse beträffande bestämmelser av riksbehörighet.

Uppgifter i anslutning till verkställigheten av nykterhetsarbetet, främjande av nykterheten och följande av alkoholförhållandena ska enligt lagen om nykterhetsarbete⁹ handhas av ett av kommunen utsett kollegialt organ. 24 § om alkohol- och drogärenden i socialvårdslagen, hör enligt detaljmotiveringen till 2 § i lagförslaget om landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland¹⁰, till KST:s ansvarsområde. Lagtexten för 24 § omnämner dock även *det övriga alkohol- och drogärendet och arbetet för förebyggande av psykisk ohälsa i kommunen*. Det vill säga, primärkommunen har ändå, i enlighet med lagen om missbrukarvård och nykterhetslagen, en skyldighet att verka på området.

Enligt landskapslag om främjande av integration¹¹, 25 § ska de lokala myndigheterna utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete.

Enligt 7 § i äldrelagen för Åland¹² ska kommunfullmäktige anta en plan för att stödja den äldre befolkningen. Planen ska bland annat innehålla en beskrivning av kommunens kort- och långsiktiga mål för hur den äldre befolkningens välbefinnande, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand ska stödjas och servicen för den äldre befolkningen utvecklas och förbättras kvalitativt och kvantitativt. Primärkommunen och KST tillhandahåller båda service för den äldre befolkningen.

I 4 § 1 mom. landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn¹³ framkommer att kommunens uppgifter enligt socialvårdslagen och uppgifter som enligt annan lag åligger ett organ som ansvarar för den kommunala socialvården ska handhas av en nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med vad kommunalfullmäktige beslutar. Enligt lagens 2 § 3 mom. framkommer att vad som bestäms i lag om kommun och dess invånare på samma sätt ska tillämpas på ett kommunalförbund och invånare i någon av dess medlemskommuner. I och med att ansvaret för socialvården delas kommer det att åligga såväl det kollektiva organ i KST som ska motsvara socialnämnden och det kollektiva organ i den enskilda kommunen som ansvarar för socialvård att handha dessa frågor.

Att beakta för kommunerna och KST

Kunskapen utgående från de specifika ansvarsområdena kommer att finnas dels i organet för samordnad socialtjänst, dels i den enskilda kommunen. I och med detta kommer kommunernas och KST:s långsiktiga arbete för välfärd, hälsa och förebyggande åtgärder att behöva permanenta förvaltningsövergripande strukturer för samarbete och genomförande.

⁹ Lag om nykterhetsarbete (FFS 828/1982), vilken tillämpas genom landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete

¹⁰ Lagförslag LF 21/2018–2019 (Ny landskapslagstiftning om socialvård)

¹¹ Landskapslag (2012:74) om främjande av integration

¹² Äldrelag (:) för Åland

¹³ Landskapslag (:) om socialvårdens förvaltning och tillsyn

1.2 Bedömning av äldres servicehelhet och funktionsförmåga samt beslut om service

Äldre kan vara i behov av service både från kommunen och KST samt tjänster från Ålands hälso- och sjukvård. I och med detta uppstår nya gränsdragningar och frågeställningar som kommunerna måste klargöra gällande hanteringen av *äldres servicehelhet*.

Problem som kan uppstå i förverkligandet av en fungerande servicehelhet för äldre är t.ex. vem en person eller myndighet (externa), ska kontakta enligt socialvårdslagens 35 § Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet eller äldrelagens 19 § Anmälan om äldre personers servicebehov, om den äldre är i behov av bedömning av service. Vidare kan det vara oklart om det är KST eller kommunen, eller båda som ska genomföra socialvårdens del i bedömningen av den äldres servicebehov och vid uppgörande av en klientplan måste beaktas att både kommunen som KST kan tillhandahålla tjänster till den äldre. Vid bedömning och beslut om service för en "person eller klient i behov av särskilt stöd" krävs socialarbetarkompetens.

Att beakta för kommunerna och KST

Med en stärkt klientorientering och helhetssyn förutsätts ett väl fungerande sektors- och myndighetsövergripande samarbete och fungerande vård- och servicekedjor mellan bland annat kommunerna och KST.

Samtliga aktörer har ett stort ansvar för att informera allmänheten om vilken myndighet man ska vända sig till i olika ärenden.

1.3 Klientavgifter

1.3.1 Avgiftstak

Enligt 6 a § lagen om klientavgifter¹⁴ ska det i syfte att förhindra en oskäligt stor avgiftsbörda finnas ett maximibelopp (avgiftstak) för de kostnader som klientavgifterna under ett kalenderår förorsakar den som använder servicen. Om en klient under ett kalenderår har betalat mera än den summa som fastställs i lagen och som justeras genom förordning¹⁵ ska denna få tillbaka de avgifter som betalats till ett för högt belopp. Sedan avgiftstaket nåtts är de tjänster som omfattas avgiftsfria till slutet av kalenderåret, eller uppbärs till ett sänkt belopp.

1.3.2 Nedsättande eller efterskänkning av avgifter

Enligt klientavgiftslagen 11 § ska en avgift som fastställts för socialvårdsservice som bestämts enligt en persons betalningsförmåga efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens

¹⁴ Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) vilken gäller i enlighet med landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland om riksförfattningar av socialvård

¹⁵ Förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/1992) vilken gäller i enlighet med landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut. Den kommun eller samkommun som producerar servicen kan bestämma att också andra avgifter kan efterskänkas på de grunderna, eller att avgifter kan nedsättas eller efterskänkas om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter. Efterskänkning eller nedsättande av avgifter är en uppgift både för kommunen och KST.

Att beakta för KST och kommunerna

En samordning av avgiftstak och nedsättning eller efterskänkning av avgifter ska genomföras mellan KST och enskild kommun.

2. Socialvård som kvarstår i den enskilda kommunen

Den enskilda kommunen ansvarar för uppgifter i enlighet med nedan nämnd lagstiftning, oavsett om dessa utgår från landskapet Ålands eller Finlands lagstiftningsbehörighet.

Att beakta för kommunerna

Barnomsorg

Bestämmelser om barnomsorg finns i landskapslag om barnomsorg och grundskola, del II ¹⁶. Barnomsorgen kommer såsom hittills att vara en del av den kommunala servicen men inom den enskilda kommunens utbildningsverksamhet som således kommer att ansvara för omsorg, fostran och utbildning för personer 0–16 år.

Hemvårdsstöd

Enligt detaljmotiveringen till KST-lagen¹⁷ § tillhör hemvårdsstödet¹⁸ fortsatt kommunens ansvar. Utgående från att barnomsorgen enligt landskapslag om barnomsorg och grundskola kommer att överföras till utbildningssektorn kommer hemvårdsstöden att ensamma ligga kvar som en familjeförmån inom socialvården som hanteras av enskild kommun¹⁹.

¹⁶ Landskapslag (:) om barnomsorg och grundskola

¹⁷ Kommunernas socialtjänst LAGFÖRSLAG nr 25/2014–2015

¹⁸ Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd

¹⁹ Enligt slutrapport från Partssammansatt arbetsgrupp för Kommunernas socialtjänst (KST), beslut (S218E10), bör hemvårdsstöden, helt i enlighet med KST lagen, fortsättningsvis ligga kvar under enskild kommun eftersom många kommuner ser det som ett verktyg/alternativ till kommunens barnomsorg.

3. Kommunalt samordnad socialtjänst (KST)

Till den del socialvården i kommunen åläggs uppgifter i gällande lagstiftning, oavsett om detta utgår från landskapet Ålands eller rikets lagstiftningsbehörighet, ska dessa skötas uttryckligen av den kommunalt samordnade socialtjänsten (KST)

- om de inte utgår från KST-lagen, 1 § och landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn, 2 § har definierats som den enskilda kommunens ansvar
- om det inte handlar om lagstiftning/bestämmelser som ska tillämpas av såväl den enskilda kommunen som KST

Exempel på vad detta innebär

De exempel som tas upp här tydliggör gränsdragningarna mellan KST och den enskilda kommunen men visar också på komplexiteten och nödvändigheten av nära samarbete och vikten av tydliga samarbetsstrukturer.

3.1 Hemservice, hemvård, boendeservice, service på en institution, ledighet för personer som vårdar en anhörig eller närstående, närståendevård och familjevård till åldersgruppen under 65 år samt åldersgruppen 65 år och äldre

Genom klagande i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn, 2 § om vad som ingår i äldreomsorg och vem som omfattas av äldreomsorg tydliggörs gränsdragningen till KST:s ansvarsområden.

Att beakta för KST och kommunerna

Service enligt socialvårdslagen 14 § 1 mom. punkterna 5) hemservice 6) hemvård 7) boendeservice, 8) service på en institution, 14) ledighet för personer som vårdar en anhörig eller närstående och närståendevård enligt närståendevårdarlagen²⁰ och familjevård enligt familjevårdarlagen²¹ till **personer under 65 år ingår** i KST ansvarsområde för samordning.

Hemservice, hemvård, boendeservice, service på en institution och ledighet för personer som vårdar en anhörig eller närstående, närståendevård och familjevård för **personer 65 år och äldre** ingår även i KST ansvarsområde till den del dessa serviceformer beviljas personer 65 år och äldre utgående från annan lagstiftning än socialvårdslagen, närståendevårdarlagen eller familjevårdarlagen.

²⁰ Lagen (FFS 937/2005) om stöd för närståendevård tillämplig med stöd av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

²¹ Familjevårdarlagen (FFS 312/1992) tillämplig med stöd av landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen

Exempel

En äldre person med grav funktionsnedsättning beviljas serviceboende enligt handikappservicelagen 8 § av KST som beslutar att ordnandet av serviceboende delvis skall ske genom hemservice och närståendevårdsstöd, tjänster som ligger under KST:s ansvarsområde.

Exempel

En person äldre än 65 år söker stöd p.g.a. missbruk av rusmedel. KST bedömer att personen är i behov av öppenvårdsmottagning och av hjälp med att lösa sina problem i fråga om boende. Servicen beviljas enligt missbrukarvårdslagen. Stöd för att lösa problem ifråga om boende, beslutas ordnas i form av hemservice. Servicen omfattas som helhet av det som KST ska samordna.

3.2 Annan service som ordnas för äldre

Socialvårdslagen omfattar även annan service till äldre än lagens 14 § 1 mom. punkterna 5–8 och 14. Lagen omfattar bland annat *service som stöder rörlighet* (23 §) tidigare färdtjänst, förebyggande av psykisk ohälsa (25 §), alkohol- och drogarbete (24 §), annan socialservice (28 § 2 och 3 mom.) och socialjour (29 §). Ovannämnd service faller enligt landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, 2 § under KST:s ansvarsområde för samtliga åldersgrupper, inkluderat 65 år och äldre.

Service till äldre omfattar även annan service än service enligt socialvårdslagen. Till den del denna service bygger på lagstiftning som faller under KST:s ansvarsområde ska den ordnas för samtliga åldersgrupper, inkluderat 65 år och äldre. Sådan service som är KST:s ansvar enligt KST-lagen och landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland 2 § och som även ska ordnas för 65 år och äldre är t.ex. service och stöd på grund av handikapp enligt handikappservicelagen, specialomsorger för utvecklingsstörda²², utkomststöd²³ och service i anslutning till missbrukarvård enligt missbrukarvårdslagen. Missbrukarvården kan ordnas som service både inom socialvården och hälsovården.

Att beakta för KST

Av KST-lagen framgår att de socialvårdstjänster som KST ska tillhandahålla ska ordnas på lika villkor. I detta ansvar ingår ett ansvar för att tjänsterna är tillgängliga på lika villkor.

²²Lag (FFS 519/1977) angående specialomsorger om utvecklingsstörda tillämplig med stöd av landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

²³ Lag (FFS 1412/1997) om utkomststöd tillämplig med stöd av landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd

Myndigheten ska säkerställa att de socialvårdstjänster som var och en har rätt till finns att tillgå för samtliga invånare i socialvårdsområdet, inom de gränser som står till socialvårdens förfogande vid respektive tidpunkt.

I praktiken medför detta att var och en som har ett behov av sociala tjänster ska kunna få tillgång till dem på samma objektiva grunder, till exempel på sociala eller ekonomiska grunder. Det föreslagna kravet på lika villkor innebär också att ingen individ eller grupp av individer får diskrimineras på grund av ålder, kön, etniskt ursprung, funktionsnedsättning, religion eller någon annan orsak som gäller denne som person.

3.3 Överföring av klient från KST service till primärkommunens service vid 65 år

Att beakta för KST och kommun

Beslut bör utformas så att man uppmärksamgör att ansvaret för socialvården är delat mellan KST och kommun. Detta innebär att en klient, t.ex. på grund av att denna fyller 65 år kan övergå från KST:s ansvar till att ordnandet av personens service ligger på hemkommunen. Enligt 30 § 2 mom. i socialvårdslagen ska, när beslut och avgöranden som gäller socialvården fattas och socialvården tillhandahålls, i första hand klientens intresse beaktas så som föreskrivs i 4 (klientens intresse) och 5 (barnets bästa) §§.

KST och kommunerna behöver permanenta förvaltningsövergripande överföringsstrukturer.

4. Aktuell lagstiftning

Beträffande konsekvenser av kommande förändringar i lagstiftning, reviderad eller ny lagstiftning.

4.1 Reviderad avgiftsförordning

Att beakta för kommunerna och KST

Utgående från slutrapporten från den partsammansatta arbetsgruppen för Kommunernas socialtjänst (KST) beslöt landskapsregeringen den 26 juni 2018 överföra lagstiftningspromemoria gällande förslag till ändring av landskapslag om en kommunalt samordnad socialtjänst samt ändring av landskapsförordning om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder.

Enligt lagpromemorian bör avvikelserna enligt 2 § 2 och 4 punkten i landskapsförordningen om tillämpning av klientavgiftsförordningen tas bort med motiveringen att detta minskar skillnaderna i avgiftsuttag och ökar jämlikheten mellan klienterna och med tanke på att såväl KST som de enskilda kommunerna kommer att ta ut avgifter för samma tjänster t.ex. hemservice.

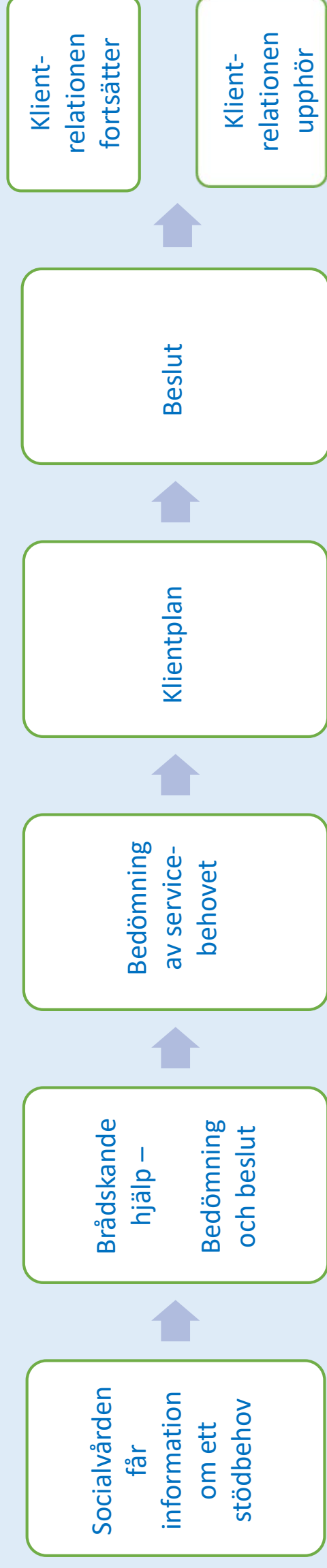
Landskapsregeringens avsikt är att ändringen av avgiftsförordningen ska träda i kraft 1.1.2021.

4.2 Reviderad eller ny klientavgiftslag

Att beakta för kommunerna och KST

Enligt gällande regeringsprogram ska såväl patientavgifts- som klientavgiftslagstiftningen (även budget 2020) ses över. Syftet är såväl att förhindra att någon oskäligt drabbas av att avgifter tas ut av olika huvudmän som att man vill även förhindra att det totala avgiftsuttaget är högre på de lägre omsorgs- och vårdnivåerna än på institution. En arbetsgrupp tillsätts under 2020 i vilken såväl kommunernas, KST:s som ÅHS:s representation är önskvärd.

Klientprocessen inom socialvården- Behörighetskrav fr.o.m. 1.1.2021

FÖRKORTNINGAR:

SVL= socialvårdslagen

BSL= barnskyddslagen

ÄL= äldrelagen

HSL= hälso- och sjukvårdslagen

Socialvården
får
information
om ett
stödbehov

Brådskande
hjälp –
Bedömning
och beslut

Bedömning
av service-
behovet

Klientplan

Beslut

Klient-
relationen
fortsätter

Klient-
relationen
upphör

BSL 26 §
Inledande av ett
barnskyddsärende och
utredning av
barnskyddsbehovet

SVL 34 §
Inledning och avslutning
av en klientrelation i
socialvården

SVL 35 §
Kontakt med socialvården
för bedömning av
stödbehovet

SVL 29 §
Socialjour

BSL 25 c §
Föregripande
barnskyddsanmälan

HSL 18 §
Kommunens rätt till
information om framtida
insatser

HSL 19 §
Samarbetet med
socialvården

ÄL 19 §
Anmälan om äldre personers
servicebehov

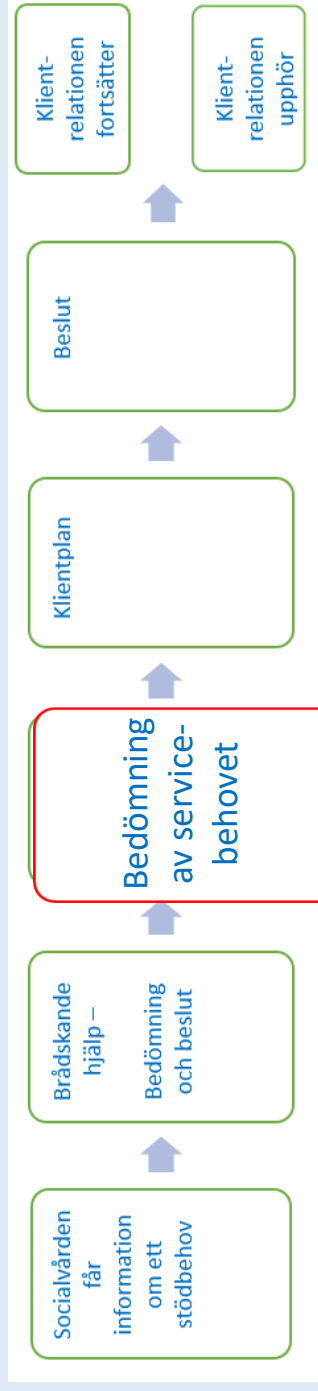
BSL 25 §
Anmälningsskyldighet

Specifika bestämmelser i barnskyddslagen om ingrepp i personliga friheten i relation till behörigheter

SVL 36 § Bedömning av servicebehovet	SVL 29 § Socialjour	SVL 46 § Beslut som tryggar vård och omsorg	BSL 26 § Inledande av ett barnskyddsärende och utredning av barnskyddsbehovet	BSL 38-39 §§ Brådskande placering
Kommunallag (1997:73) 57 § Anställningsförhållanden	ÄL 18 § Beviljande av socialservice samt rätt till service	SVL 45 § Beslutsfattande och verkställighet som gäller socialvården	BSL 13 § o LL (2008:97) 5 § 2mom Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder	BSL 40 – 48 §§ Omhändertagande

ÄL 14 §
Bedömning av servicebehovet

ÄL 17 §
Förutsättningar för beslut om långvarig institutionsvård

ÄL 22 §
Ledning av äldreomsorgen

Beaktande av speciallagstiftning vid bedömning

SVL 65 §
Ledningen av socialvården

SVL 37 §
Innehållet i bedömningen av servicebehovet
2) Vem/när bedöms om person är i behov av särskilt stöd

SVL 36 §
Bedömning av servicebehovet

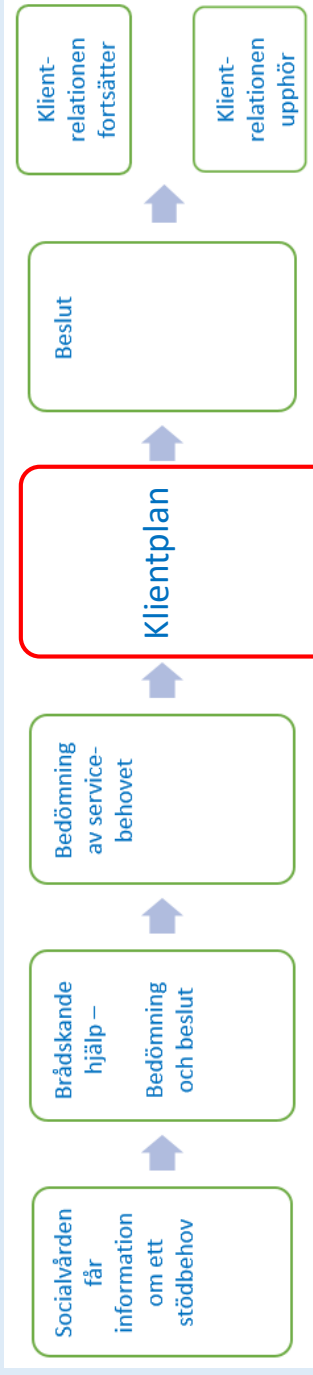
SVL 41 §
Sektors- och myndighetsövergripande samarbete

SVL 40 §
Anmälan till andra myndigheter om klientens stödbehov

SVL 42 §
Egen kontaktperson

BSL 26 §
Inledande av ett barnskyddsärende och utredning av barnskyddsbehovet

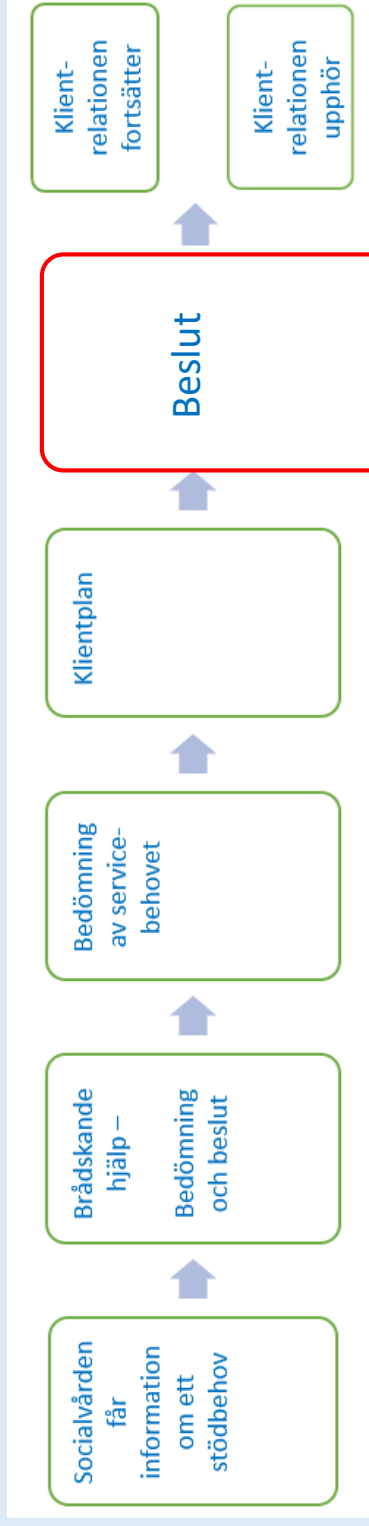
BSL 27 §
Inledande av en klientrelation inom barnskyddet

SVL 39 §
Klientplan

SVL 41 §
Sektors- och
myndighetsövergripande
samarbete

Klientplaner enligt
speciallagstiftning

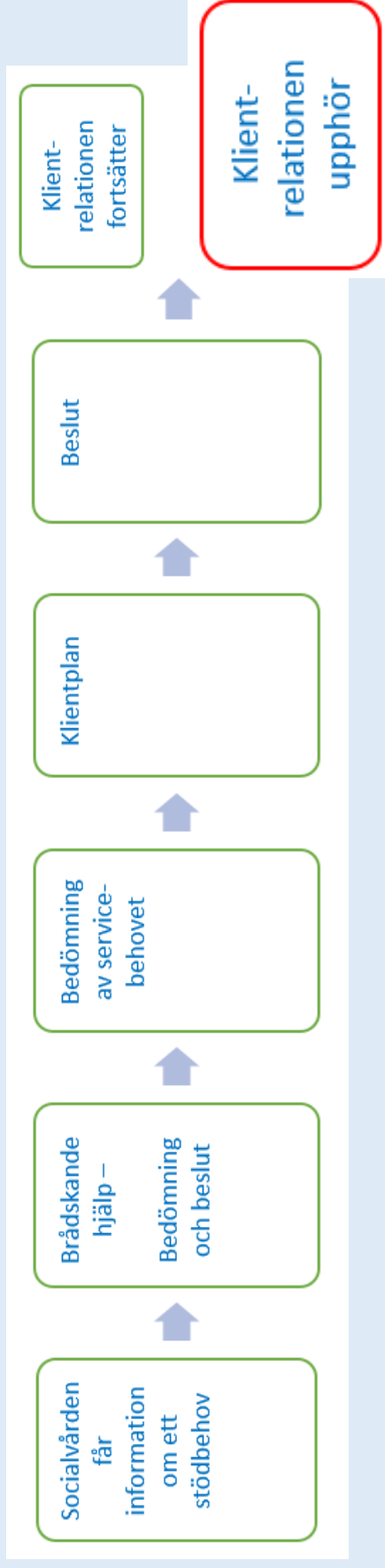
SVL 45 §
Beslutsfattande och
verkställighet som gäller
socialvården

SVL 46 §
Beslut som tryggar vård
och omsorg

ÄL 18 §
Beviljande av
socialservice samt
rätt till service

Kommunallagen
57 §
Anställningsförhållanden

BSL 13 § o LL 5§ 2mom
Tjänsteinnehavare som
beslutar om
barnskyddsåtgärder

SVL 34 §
Inledning och avslutning
av en klientrelation i
socialvården

Bilaga till PP-presentationen "Klientprocessen inom socialvården- Behörighetskrav från och med 1.1.2021", frågor och svar

FÖRKORTNINGAR:

SVL= Landskapslag (:) om socialvård

BSL= Barnskyddslag (FFS 417/2007), tillämplig genom LL (2008:97)

ÄL= Äldre lag (:) för Åland

HSL= Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård

BILD 1 Klientprocessen inom socialvården

Bild 1 är en sammanställning över klientprocessen inom socialvården

BILD 2 Socialvården får information om ett stödbehov

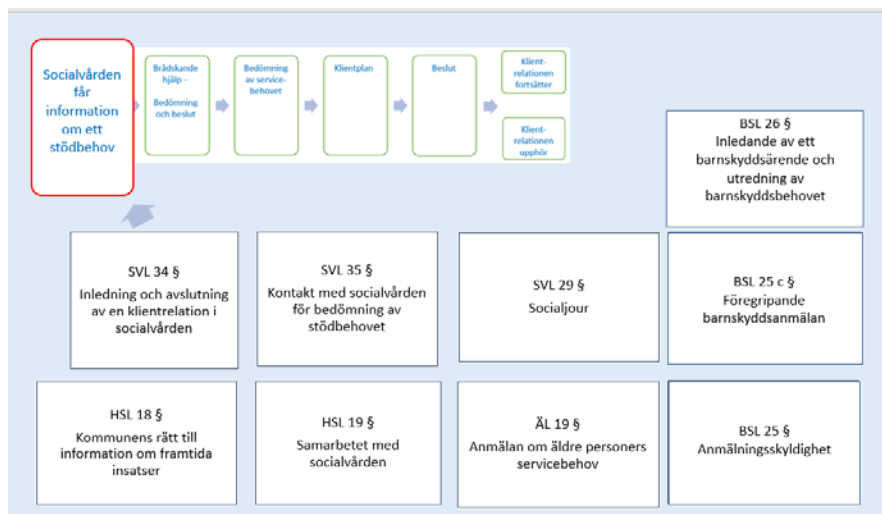

Bild 2 sammanfattar bestämmelserna i socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen, äldrelagen och barnskyddslagen angående hur socialvården får information om ett stödbehov, bestämmelser om inledande av en klientrelation inom socialvården samt inledande av ett barnskyddsärende. Bestämmelserna omfattar även olika behörighetskrav.

Frågor och svar kopplade till bild 2

1. Vem har skyldighet att göra en anmälan till socialvården om man bedömer att en person (barn, unga, vuxna, äldre) är i behov/kan vara i behov av socialvård?

Enligt socialvårdslagen 35 § 1 mom. ska en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994), en socialkurator eller en anställd inom socialväsendet, undervisningsväsendet, idrottsväsendet, barnomsorgen, Mariehamns räddningsverk, Räddningsområde Ålands landskommuner, Landskapsalarmcentralen, tullen, polisen, Brottsförklaringsmyndigheten, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten eller utredningsmyndigheten styra en person vars behov av socialvård är uppenbart till att söka socialservice eller om personen samtycker till det kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas.

Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska de personer som avses i 1 mom. utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna. Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som gäller dem.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen 19 § 4 mom. ska en inom hälso- och sjukvård yrkesutbildad person styra patienter till att söka socialvård om patienten bedöms ha ett uppenbart behov av socialvård. Om patienten samtycker till det kan den inom hälso- och sjukvård yrkesutbildade personen kontakta

den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att patientens stödbehov kan bedömas. Om patientens samtycke inte kan fås och patienten är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska den inom hälso- och sjukvård yrkesutbildade personen utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården trots sekretessbestämmelser.

Enligt barnskyddslagen 25 § 1 mom. är de som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos någon av nedanstående aktörer, eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare, samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds; 1) social- och hälsovården eller barndagvården, 2) undervisningsväsendet, 3) ungdomsväsendet, 4) polisväsendet, 5) Brottspåföljdsmyndigheten, 6) brand- och räddningsväsendet, 7) en producent av socialservice, barndagvård eller hälso- och sjukvårdstjänster, 8) en undervisnings- eller utbildningsanordnare, 9) en församling eller något annat religiöst samfund, 10) en förläggning eller flyktingsluss som avses i 3 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), 11) en enhet som bedriver nödcentralsverksamhet, 12) en enhet som ordnar morgon- eller eftermiddagsverksamhet för skolelever, 13) Tullen, 14) gränsbevakningsväsendet, 15) en utökningsmyndighet och 16) Folkpensionsanstalten. Även andra personer än de som avses i 25 § 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

Enligt barnskyddslagen 25 c § ska de personer som nämns ovan i 25 § 1 mom. utan hinder av sekretessbestämmelserna före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen 18 § ska Ålands hälso- och sjukvård så snart som möjligt underrätta patientens hemkommun, på en av landskapsregeringen fastställd blankett, om en patient som har skrivits in vid Ålands hälso- och sjukvård kommer att behöva insatser från kommunens socialservice efter det att patienten har skrivits ut.

Enligt äldrelagen 19 § 1 mom. ska en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller någon som är anställd inom socialvården i kommunen, inom Ålands hälso- och sjukvård, räddningsväsendet, alarmcentralen eller polisen oberoende av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål göra en anmälan om personen i sitt uppdrag har fått kännedom om en äldre person (65 år och äldre) som är i behov av social- eller hälsovård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet. Behovet av socialvård anmäls till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården och behov av hälso- och sjukvård anmäls till Ålands hälso- och sjukvård.

En anmälan får också göras av andra personer än de som avses i 19 § 1 mom. oberoende av eventuella sekretessbestämmelser som gäller dem.

2. När inleds ett ärende enligt socialvårdslagen och barnskyddslagen? Finns det behörighetskrav för inledande av ett socialvårdsärende?

Enligt socialvårdslagen 34 § inleds ett socialvårdsärende på ansökan eller när en anställd inom kommunens socialvård annars i sitt arbete har fått kännedom om en person som eventuellt behöver socialservice.

Enligt barnskyddslagen 26 § inleds ett barnskyddsärende på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd.

3. Ett ärende inom socialvården kan även inledas genom socialjouren. Vilken behörighet krävs för att arbeta i socialjouren?

Socialvårdslagen 29 § stadgar om att socialjouren ska ha tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens för att servicekvaliteten och klientsäkerheten ska tillgodoses. Bland annat stadgar barnskyddslagen 38 § om brådskande placering då ett barn befinner sig i omedelbar fara och 39 § 1 mom. om avslutande av brådskande placering. Enligt barnskyddslagen 13§ 1 mom. utövas beslutanderätten om brådskande placering av en socialarbetare i tjänsteförhållande som förordnats av det organ som ansvarar för socialvården.

Är någon i uppenbart behov av socialvård och kräver hans eller hennes intresse ovillkorligen socialvård på grund av en allvarlig risk för hans eller hennes hälsa, utveckling eller trygghet och kan behovet av socialvård annars inte utredas, har enligt socialvårdslagen 67 § 1 mom. en socialarbetare på förordnande av en ledande tjänsteinnehavare inom socialvården, som har utsetts av det organ som ansvarar för den kommunala socialvården enligt 4 § i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, för utredning av behovet av socialvård rätt att få tillträde till personens bostad eller någon annan plats där han eller hon vistas.

BILD 3 Brådskande hjälp – bedömning och beslut

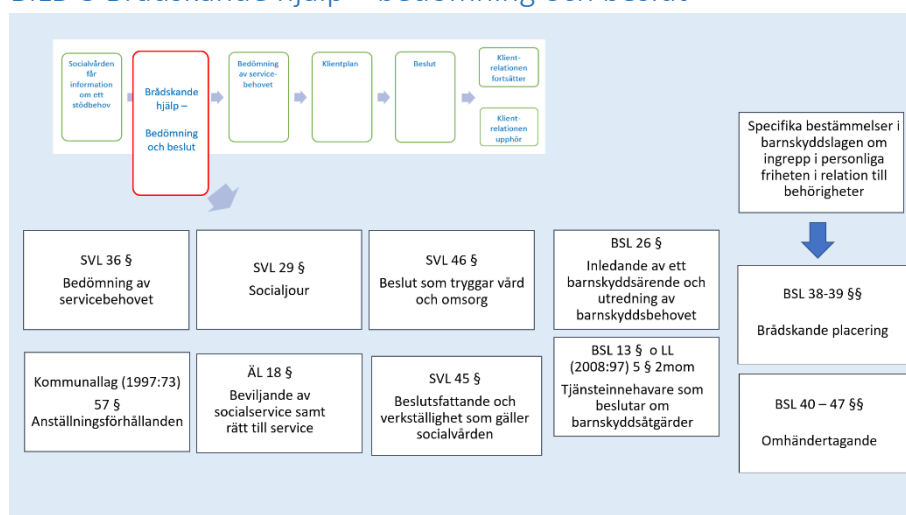

Bild 3 sammanfattar bestämmelserna i socialvårdslagen, barnskyddslagen, äldrelagen, barnskyddslagen och kommunallagen vilka omfattar behörighetskrav och krav på anställningsförhållande kopplade till bedömning och beslut om brådskande hjälp.

Frågor och svar kopplade till bild 3

Brådskande bedömning

4. Vem får bedöma behov av brådskande hjälp inom socialvården?

Enligt socialvårdslagens 36 § 1 mom.: När en anställd inom den kommunala socialvården i sitt arbete har fått kännedom om en person som behöver socialvård, ska den anställda se till att personens behov av brådskande hjälp omedelbart bedöms.

Enligt socialvårdslagen 36 § 5 mom. svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Enligt barnskyddslagen 26 § 2 mom. ska en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd.

5. Vem får bedöma behov av brådskande hjälp till ett barn eller annan ”person eller klient i behov av särskilt stöd enligt SVL 3 §”?

Enligt socialvårdslagen 36 § 5 mom. svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

I de flesta fall då en klient är i behov av brådskande hjälp tillfaller ärendet socialjouren, som p.g.a. bland annat möjliga barnskyddsärenden är bemannad av socialarbetare. Ofta finns inte möjligheten att i brådskande fall bedöma om personen är i behov av särskilt stöd eller inte utan den bedömningen kan göras i ett senare skede av klientprocessen.

Enligt socialvårdslagens 46 § 3 mom. ska ett beslut om brådskande åtgärder fattas enligt 45 § 1 mom. Lagens 45 § 1 mom. stadgar inte om några behörighetskrav. Dock ska kommunallagens 57 § beaktas; kommunens myndighetsuppgifter skall skötas av tjänstemän. I brådskande fall ska beslutet (och bedömningen) alltid utgå från klientens intresse enligt socialvårdslagens 4, 5 och 30 §§.

Brådskande beslut

6. Vem får fatta beslut om brådskande socialvård, t.ex. akut boende eller akut utkomststöd?

Enligt socialvårdslagens 46 § 3 mom. ska ett beslut om brådskande åtgärder fattas enligt 45 § 1 mom.

7. Vem får fatta beslut om brådskande placering inom barnskyddet?

I ärenden som gäller brådskande placeringar enligt barnskyddslagen 38 § 1 mom. och avslutande av brådskande placeringar enligt 39 § 1 mom. utövas beslutanderätten av en socialarbetare i tjänsteförhållande som förordnats av det organ som ansvarar för socialvården.

8. Sker det några förändringar i behörighetskrav gällande brådskande placering inom barnskyddet?

Gällande beslut om brådskande placering ska det fortsättningsvis vara en socialarbetare i tjänsteförhållande. Vid bl.a. förlängning av brådskande placering kan den ledande tjänsteinnehavaren förordna även en tjänsteman som inte har behörighet som socialarbetare att fatta beslut under förutsättning att tjänstemannen uppfyller behörighetsbestämmelserna i 65 § 1 mom. i socialvårdslagen: Huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom socialvården får skötas av en socialarbetare eller en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet eller högskola som omfattar minst fyra års heltidsstudier, därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

9. Vem får fatta beslut om brådskande hjälp enligt äldrelagen?

Enligt äldrelagens 18 § ska kommunen med anledning av en skriftlig eller muntlig ansökan fatta beslut om beviljande av socialservice som en äldre person brådskande behöver och utan dröjsmål ordna den service som har beviljats, så att den äldre personens rätt till nödvändig omsorg inte äventyras.

Enligt socialvårdslagens 46 § 3 mom. ska ett beslut om brådskande åtgärder fattas enligt 45 § 1 mom.

BILD 4 Bedömning av servicebehovet

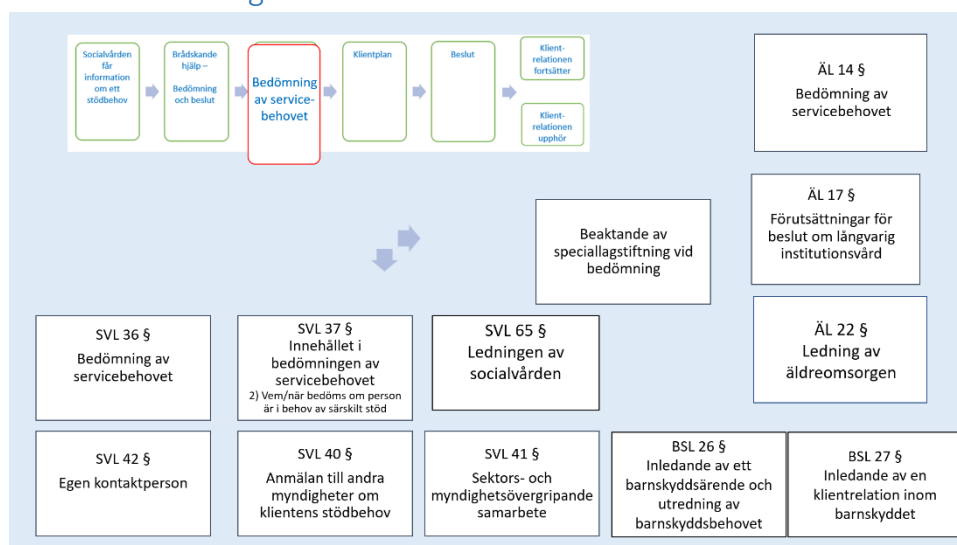

Bild 4 ger en sammanställd överblick över bestämmelser i socialvårdslagen, äldrelagen och barnskyddslagen vilka omfattar behörighetskrav kopplade till bedömning om behov av socialvård som är av *icke brådskande* karaktär.

Frågor och svar kopplade till bild 4

Bedömning av *icke brådskande* ärenden inom socialvården:

10. Vilken behörighet krävs för att få bedöma behovet av socialvård?

En person som är yrkesutbildad inom socialvården enligt landskapslag om yrkesutbildade personer inom socialvården och som är ändamålsenlig för den aktuella bedömningen, svarar för bedömningen,

om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, enligt 36 § 5 mom. i landskapslag om socialvård.

För bedömningen av äldres servicebehov kan, enligt 14 § i äldrelagen förutom yrkesutbildade personer inom socialvården, också en yrkesutbildad person enligt 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) som är anställd inom socialvården svara.

För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande. Dock får beslut om utkomststöd enligt socialvårdslagens 46 § fattas av den tjänsteinnehavare som ansvarar för utkomststöd med hänsyn till den bedömning av stödbehovet som den egna kontaktpersonen för klienten eller för klientens familjemedlem eller en annan anställd som ansvarar för klientens service, har gjort.

11. Vem bedömer om ett barn/en person eller klient är i behov av särskilt stöd?

Enligt socialvårdslagen 37 § innehåller bedömningen av servicebehovet en sammanfattning av klientens situation samt av behov av socialservice och särskilt stöd och de slutsatser som en yrkesutbildad person inom socialvården har dragit om förutsättningarna för klientrelationen ska även ingå i bedömningen.

12. Vem ska bedöma om ett barn ska vara klient inom den allmänna socialservicen eller inom barnskyddet?

Avsikten är att bedömningen av servicebehovet av socialvård i regel görs för alla klienter enligt socialvårdslagen. Om barnet får tillräcklig service med stöd av socialvårdslagen inleds inte en klientrelation inom barnskyddet.

En klientrelation inleds inte inom barnskyddet under den tid som utredningen och bedömningen pågår av behovet av stödåtgärder enligt barnskyddslagen.

Enligt barnskyddslagen 27 § inleds en klientrelation inom barnskyddet när en socialarbetare utifrån bedömningen av servicebehovet konstaterar:

- 1) barnets uppväxtförhållanden äventyrar eller inte tryggar barnets hälsa och utveckling eller
- 2) barnet genom sitt beteende äventyrar sin hälsa och utveckling, och
- 3) barnet behöver tjänster och stödåtgärder enligt barnskyddslagen

En klientrelation inom barnskyddet börjar också då brådskande åtgärder vidtas, eller när barnet får service eller stöd enligt BSK, fast bedömningen inte är klar.

Enligt socialvårdslagen 36 § 5 mom. svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande. Om socialarbetaren kommer fram till att behovet av barnskydd borde utredas, görs bedömningen av en socialarbetare inom barnskyddet.

Eftersom kriterierna för ett barn i behov av särskilt stöd överensstämmer med 27 § i barnskyddslagen, inledande av klientrelation inom barnskyddet, ska i båda fallen bedömningen göras av socialarbetare.

13. Vem får bedöma behovet av socialvård för äldre?

Enligt socialvårdslagen 36 § 5 mom. svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

För bedömningen av äldres servicebehov kan enligt äldrelagen 14 §, förutom yrkesutbildade personer inom socialvården också en yrkesutbildad person enligt 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) som är anställd inom socialvården svara.

För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

14. Får en chef vid ett serviceboende för äldre bedöma behovet av socialvård för äldre?

Chefen för äldreboendet får bedöma servicebehovet ifall hen är antingen inom social- eller hälso- och sjukvården yrkesutbildad person enligt landskapslag (:) om yrkesutbildade inom socialvården 8 § eller lag (FFS 559/1994) om yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården.

Ledningsuppgifter inom socialvården som omfattar styrning av klientarbetet får enligt socialvårdslagens 65 § skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Ledningsuppgifter som omfattar administrativ ledning av kommunens äldreomsorg eller ledningsuppgifter som omfattar styrning av klientarbetet får enligt äldrelagens 22 § skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

15. Vem bedömer servicebehovet för ett barn eller annan person eller klient i behov av särskilt stöd enligt SVL 3 §?

En person som är yrkesutbildad inom socialvården enligt landskapslag om yrkesutbildade personer inom socialvården och som är ändamålsenlig för den aktuella bedömningen, svarar för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, enligt 36 § 5 mom. i landskapslag om socialvård. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

16. Är det alltid en socialarbeters uppgift att bedöma servicebehovet för ett barn och person som behöver särskilt stöd enligt SVL 3 §, eller kan bedömningen göras av en annan yrkesutbildad person inom socialvården?

Då det gäller ett barn och person som behöver särskilt stöd ska bedömningen göras av en socialarbetare.

17. Vem får göra en anmälan om klienten har ett stödbehov från andra myndigheter och socialvårdens åtgärder inte räcker till (SVL 40 §)?

Om socialvårdens åtgärder inte räcker till för att möta en klients behov, ska den inom socialvård yrkesutbildade personen som ansvarar för bedömningen av klientens servicebehov, den egna kontaktpersonen eller en annan anställd som ansvarar för klientens service, med klientens samtycke kontakta den myndighet som i första hand ansvarar för att vidta de åtgärder som krävs.

Om samtycke inte kan erhållas eller om klienten eller dennes lagliga företrädare uttryckligen förbjuder att en uppgift utlämnas, får den som ordnar eller lämnar socialvård utan hinder av skyldigheten att iakttä sekretess ur handlingen lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att behovet av vård av, omsorg om eller utbildning för klienten skall kunna utredas, för att vården, omsorgen eller utbildningen skall kunna ordnas eller genomföras eller för att förutsättningarna för försörjningen skall kunna tryggas. Uppgifter får dock lämnas ut endast om vissa kriterier uppfylls, se lag (FFS 812/2000) om klientens ställning och rättigheter 17 §, som på Åland är tillämplig genom landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar

18. Vem har rätt att begära att andra myndigheter ska delta vid bedömning av servicebehov med hänsyn till klientens individuella behov? (SVL 41 §)

För att bedöma servicebehovet, fatta beslut och tillhandahålla socialvård ska den myndighet inom socialvården som ansvarar för åtgärden se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till en persons individuella behov finns att tillgå. Om bedömningen av personens behov och uppfyllandet av dem kräver service eller stödåtgärder av socialväsendet eller övriga myndigheter, ska dessa på begäran av den anställda som ansvarar för åtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan. (Bedömning 36 §, klientplan 39 §)

Den anställda ska enligt behov kontakta olika samarbetspartner och sakkunniga samt vid behov personens anhöriga och andra närstående enligt vad som närmare föreskrivs i denna lag.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000), tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om socialvård (1995:101), innehåller bestämmelser om utlämnande av uppgifter utan klientens samtycke.

19. Vem ska på begäran av anställd inom socialvården delta i bedömning av en persons servicebehov och utarbetande av klientplan?

SVL 41 §: Om bedömningen av personens behov och uppfyllandet av dem kräver service eller stödåtgärder av socialväsendet eller övriga myndigheter, ska dessa på begäran av den anställda som ansvarar för åtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan.

HSL 19 §: Samarbete med socialvården: En yrkesutbildad person vid Ålands hälso- och sjukvård ska på begäran av den anställda inom socialvården delta i bedömningen av en persons servicebehov och vid utarbetandet av en klientplan.

20. Vem utför bedömningen av servicebehovet inom socialvården om det inte finns någon orsak att utreda behovet av barnskydd?

Enligt socialvårdslagen 36 § 5 mom. svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

Kontaktperson och behörighetskrav:

21. Vem kan vara kontaktperson?

Enligt socialvårdslagens 42 § 2 mom. ska den egna kontaktpersonen vara en sådan yrkesutbildad person som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Den egna kontaktpersonen kan vara en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994), om det är motiverat med hänsyn till klientens samlade service.

Det naturligaste valet är en anställd som den servicebehövande även annars är i kontakt med i samband med servicen. Den egna kontaktpersonen ska ha en utbildning som är ändamålsenlig med tanke på servicehelheten. Den egna kontaktpersonen för ett barn som behöver särskilt stöd och för andra personer som behöver särskilt stöd eller den anställda som utför klientarbete tillsammans med kontaktpersonen ska vara en sådan socialarbetare som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

22. Kan en socialkurator/anställd som arbetar inom ÅHS (specialsjukvården, t.ex. vuxenpsykiatri eller barnpsykiatri), vara egen kontaktperson, eller ska kontaktpersonen alltid vara anställd av kommunen?

Enligt socialvårdslagens 42 § 2 mom. ska den egna kontaktpersonen vara en sådan yrkesutbildad person som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Den egna kontaktpersonen kan vara en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, om det är motiverat med hänsyn till klientens samlade service.

Om det handlar om ett "barn som behöver särskilt stöd" eller "person eller klient som behöver särskilt stöd" enligt SVL 3 § ska den egna kontaktpersonen eller den anställda som utför klientarbete tillsammans med kontaktpersonen vara en sådan socialarbetare som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Den egna kontaktpersonen har i uppgift att sörja för att klientens service ordnas i enlighet med servicebehovet, det vill säga kontaktpersonen borde arbeta för kommunen.

Det viktigaste med tanke på genomförandet av uppgifterna är att den egna kontaktpersonen arbetar inom den organisation som ansvarar för tillhandahållandet av socialservicen och att personen har tillräcklig kompetens för uppgiften.

Den person som är egen kontaktperson har i uppgift att i enlighet med klientens behov och intresse främja genomförandet av 38 § 2 och 3 mom. samt vid behov utföra andra uppgifter som föreskrivs i socialvårdslagen.

23. Vilken behörighet ska kontaktpersonen ha om det handlar om en person eller klient i behov av särskilt stöd (SVL 3 §)?

Enligt socialvårdslagens 42 § 2 mom. ska den egna kontaktpersonen för ett barn eller annan person eller klient som behöver särskilt stöd eller den anställda som utför klientarbete tillsammans med kontaktpersonen vara en sådan socialarbetare som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

24. Är det meningen att den egna kontaktpersonen som deltar i utarbetandet av klientplanen och tjänsteinnehavaren som fattar besluten i enlighet med SVL 46 § är olika personer (barn eller någon annan klient som behöver särskilt stöd)?

Enligt socialvårdslagens 39 § ska klientplanen bl.a. innehålla en bedömning som görs av den egna kontaktpersonen eller annan anställd som ansvarar för klientens service.

Lagen kräver att den egna kontaktpersonen som deltar i utarbetandet av klientplanen är en annan person än den som fattar helhetsbeslutet som tryggar vård och omsorg som avses i 46 §. Bakom detta ligger tanken att personen som fattar beslutet om all den socialservice som är nödvändig för hälsan och utvecklingen hos en person som behöver särskilt stöd har mycket makt. Den person som utarbetar klientplanen för personen som behöver särskilt stöd och som fastställer vilka tjänster som är oundgängliga har även mycket makt.

BILD 5 Klientplan

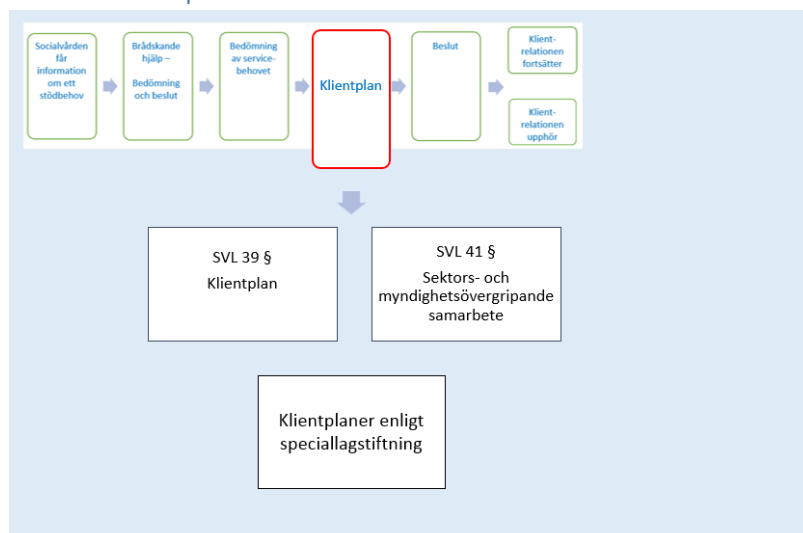

Bild 5 visar socialvårdslagens bestämmelser om behörighetskrav vid uppgörande av klientplan eller motsvarande plan.

Frågor och svar kopplade till bild 5

25. Vilken behörighet krävs för att uppgöra en klientplan?

Enligt socialvårdslagens 39 § ska klientplanen utarbetas tillsammans med klienten och innehålla en yrkesmässig bedömning som görs av den egna kontaktpersonen eller av en annan anställd som ansvarar för klientens service.

Utredningen av stödbehovet och uppgörandet av klientplanen ska vara en process där den berörda klienten med stöd av en socialarbetare eller annan yrkesutbildad person inom socialvården bedömer sin situation och sitt stödbehov.

Se fråga 24.

Enligt socialvårdslagens 41 § ska även andra myndigheter på begäran av den anställde som ansvarar för åtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan om bedömningen av personens behov och uppfyllandet av dem så kräver.

Enligt äldrelagens 15 § tillämpas 39 § i socialvårdslagen vid utarbetande av en klientplan.

Enligt barnskyddslagens 30 § ska för ett barn som är klient inom barnskyddet en klientplan göras upp. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter är ansvarig för att göra upp klientplanen.

Platsen för vård utom hemmet ska vid behov i samråd med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, komplettera klientplanen med en särskild plan för vård och fostran. (30 a §)

BILD 6 Beslut

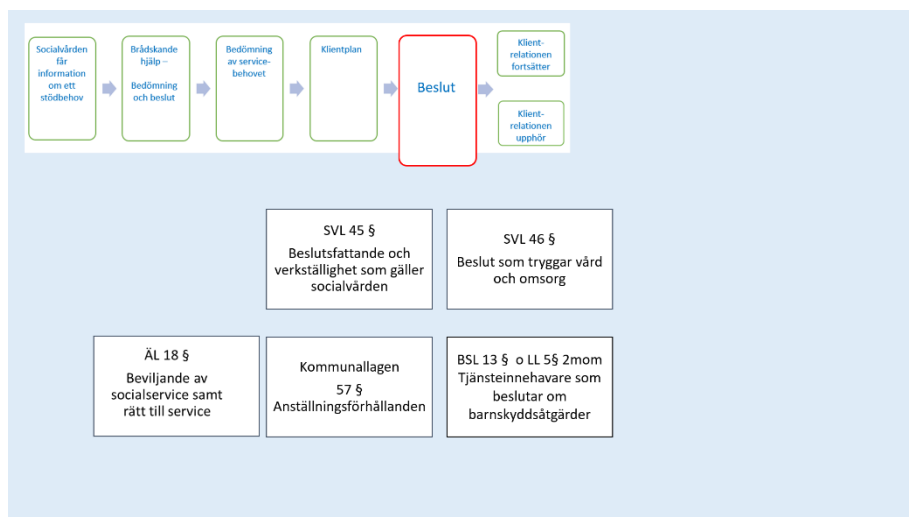

Bild 6 visar bestämmelser i socialvårdslagen, barnskyddslagen, äldrelagen och kommunallagen angående behörighetskrav och krav på anställningsförhållande kopplade till beslut av socialvård som är av icke brådsåkande karaktär.

Frågor och svar kopplade till bild 6

Beslut av *icke brådskande* ärenden inom socialvården:

26. Vem har rätt att fatta beslut i icke brådskande ärenden?

Beslut sammanhänger med bedömning av servicebehovet, se fråga 10.

För ett barn som behöver särskilt stöd eller någon annan klient som behöver särskilt stöd ska enligt socialvårdslagen 46 § en socialarbetare i tjänsteförhållande som utför klientarbete tillsammans med en egen kontaktperson göra besluten om socialservice

Barnskyddslagen (417/2007) som tillämpas genom landskapslag om tillämpning i landskapet (2008:97) av barnskyddslagen, innehåller bestämmelser vad gäller behörighetskraven inom barnskyddet.

27. Vem kan fatta beslut om till exempel hemservice?

Se fråga 10 och fråga 26.

28. Kan en servicechef/chef för familjearbete som inte är socialarbetare fatta beslut om hemservice till en barnfamilj?

Enligt socialvårdslagen 65 § får huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom socialvården skötas av en socialarbetare eller en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet eller högskola som omfattar minst fyra års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet ska skötas av en socialarbetare.

Ledningsuppgifter inom socialvården som omfattar styrning av klientarbetet får skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Bestämmelser om behörighetskrav för yrkesutbildade personer inom socialvården finns i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

I de fall beslutet handlar om hemservice till ett barn eller annan person i behov av särskilt stöd ska enligt socialvårdslagen 46 § en socialarbetare i tjänsteförhållande som utför klientarbete tillsammans med en egen kontaktperson göra besluten om socialservice.

29. Är det alltid en socialarbeters uppgift att bedöma servicebehovet och göra beslut för ett barn och andra personer som behöver särskilt stöd, eller kan bedömningen göras av en annan yrkesutbildad person inom socialvården när ärendet inte är av brådskande karaktär?

För bedömning av servicebehovet gällande barn och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande. (SVL 36 § 5 mom.) Enligt socialvårdslagens 46 § ska en

socialarbetare i tjänsteförhållande som utför klientarbete tillsammans med en egen kontaktperson göra besluten om socialservice.

30. Vem har rätta att fatta beslut om långvarig institutionsvård för en äldre person?

Enligt äldrelagens 18 § ska kommunen fatta beslut om behov av socialservice. En läkare ska utreda det medicinska behovet av långvarig institutionsvård. Innan vård och omsorg ges som långvarig institutionsvård ska kommunen och Ålands hälso- och sjukvård på det sätt som avses i lagens 14 § utreda möjligheterna att tillgodose en äldre persons servicebehov med hjälp av öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården som ges i den äldre personens hem och med övriga öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården.

För bedömningen av äldres servicebehov kan enligt äldrelagens 14 § förutom yrkesutbildade personer inom socialvården också en yrkesutbildad person enligt 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) som är anställd inom socialvården svara.

För bedömning av servicebehovet gällande en person som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande. (SVL 36 § 5 mom.) Enligt socialvårdslagens 46 § ska en socialarbetare i tjänsteförhållande som utför klientarbete tillsammans med en egen kontaktperson göra besluten om socialservice.

BILD 7 Avslutning av en klientrelation i socialvården

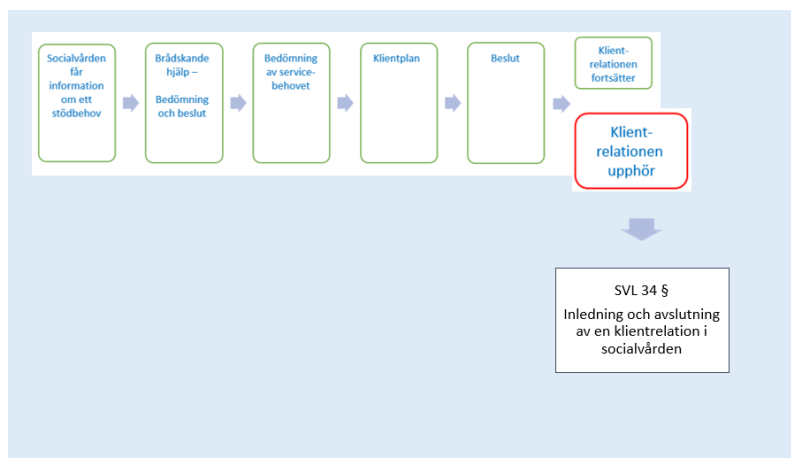

Bild 7 visar avslutande av en klientrelation.

Frågor och svar kopplade till bild 7

31. Vem får avsluta en klientrelation?

Klientrelationen avslutas enligt socialvårdslagens 34 § när det inte finns någon laglig grund för ordnande av service. För att den anställda och klienten ska ha samma uppfattning om situationen är det viktigt att man med klienten diskuterar när klientrelationen inleds och avslutas. Klientrelationen avslutas då det utgår från en bedömning av servicebehovet konstateras att klienten inte är i

behov av socialservice. Avslutande av klientrelationen är en del av bedömningen av servicebehovet. Behörighetskraven är med andra ord de som ställs på den som gör bedömning av servicebehovet.

Annat att beakta

Vad gäller personal, beakta även kommunallagens (1997:73) 57 § Anställningsförhållanden, samt landskapslag (:) om socialvård 64 § Socialvårdens personal, lokaler och hjälpmedel. Båda paragraferna finns i lagstiftningsbilagan till presentationen.

Lagstiftningsbilaga till klientprocessen

Socialvårdslagen

29 § Socialjour

Socialjour ska ordnas utom kontorstid för att trygga brådskande och nödvändig hjälp för alla åldrar. Jouren ska organiseras så att den kan kontaktas utom kontorstid och brådskande socialservice ges enligt vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag. Jourenheten ska ha tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens för att servicekvaliteten och klientsäkerheten ska tillgodoses.

Socialjouren ska i sitt arbete samarbeta med den prehospitla akutsjukvården, hälso- och sjukvårdens jour, räddningstvånen, polisen, alarmcentralen och vid behov med andra aktörer.

34 § Inledning och avslutning av en klientrelation i socialvården

Ett socialvårdsärende inleds på ansökan eller när en anställd inom kommunens socialvård annars i sitt arbete har fått kännedom om en person som eventuellt behöver socialservice.

En klientrelation i socialvården inleds på ansökan eller när handläggningen av ett ärende som inletts på ett annat sätt påbörjas eller när en person ges socialservice. Klientrelationen avslutas när det för kännedom antecknas i socialvårdens klienthandling att det inte finns någon grund för att ordna socialvård.

35 § Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

Om en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994), en socialkurator eller en anställd inom socialvården, undervisningsvården, idrottsvården, barnomsorgen, Marieshamns räddningsverk, Räddningsområde Ålands landskommuner, Landskapsalarmcentralen, tullen, polisen, Brottsförklaringsmyndigheten, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten eller utredningsmyndigheten i sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, ska han eller hon styra personen till att söka socialservice eller om personen samtycker till det kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas.

Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska de personer som avses i 1 mom. utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som gäller dem.

I 25 och 25c §§ i barnskyddslagen (FFS 417/2007), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns bestämmelser om att göra en barnskyddsanmälan och en föregripande barnskyddsanmälan. Om den anmälningspliktiga personen i enlighet med 1 - 2 mom. i denna lag eller en annan person enligt 3 mom. i denna lag utan dröjsmål har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården och uppgett orsakerna till kontakten, behöver ingen barnskyddsanmälan göras på grundval av samma uppgifter.

Vid anmälan om äldre personers servicebehov ska dessutom bestämmelserna i 19 § i äldrelagen (:) för Åland följas.

36 § Bedömning av servicebehovet

När en anställd inom den kommunala socialvården i sitt arbete har fått kännedom om en person som behöver socialvård, ska den anställda se till att personens behov av brådskande hjälp omedelbart bedöms. Dessutom har personen rätt att få en bedömning av servicebehovet, om det inte är uppenbart onödigt att göra en bedömning.

Bedömningen av servicebehovet ska påbörjas utan dröjsmål och slutföras utan ogrundat dröjsmål. Bedömningen ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att klienten, en anhörig eller en närstående eller klientens lagliga företrädare har kontaktat den kommunala myndighet som ansvarar för socialservicen för att få service, om

- 1) personen är över 75 år,
- 2) personen får vårdbidrag med högsta belopp enligt 9 § 3 mom. 3 punkten i lagen om handikappförmåner (FFS 570/2007).

Bedömningen av hurudant servicebehov ett barn som behöver särskilt stöd har, ska inledas senast den sjunde vardagen efter det att ärendet har inletts, och bedömningen ska bli klar senast tre månader från det att ärendet inletts.

Bedömningen görs i den omfattning som klientens livssituation kräver i samarbete med klienten och vid behov med klientens anhöriga och närstående samt andra aktörer. När bedömningen görs ska det redogöras för klienten vilka hans eller hennes rättigheter och skyldigheter enligt den allmänna lagstiftningen eller speciallagstiftningen är samt för de olika alternativen vid tillhandahållandet av tjänster och deras effekter liksom också för andra omständigheter som är av betydelse för klientens ärende. Redogörelsen ska ges så att klienten tillräckligt väl förstår dess innehåll och betydelse. Vid bedömningen ska klientens självbestämmanderätt respekteras och hans eller hennes önskemål, åsikter och individuella behov beaktas. Särskild vikt ska läggas vid att självbestämmanderätten respekteras för barn och unga personer samt andra personer i behov av särskilt stöd. När utredningen av den äldre befolkningens servicebehov görs ska dessutom bestämmelserna i äldrelagen för Åland följas. Barnskyddslagen innehåller bestämmelser om utredning av barnskyddsbehovet i samband med bedömningen av servicebehovet.

För bedömningen av servicebehovet svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

37 § Innehållet i bedömningen av servicebehovet

Utifrån utredningen av servicebehovet bedöms det om personen behöver stöd. Om personen behöver stöd, bedöms det om stödbehovet är av tillfällig, återkommande eller långvarig karaktär. Bedömningen av servicebehovet omfattar

- 1) en sammanfattning av klientens situation samt av behovet av socialservice och särskilt stöd,
- 2) de slutsatser som en yrkesutbildad person inom socialvården har dragit om förutsättningarna för klientrelationen,

- 3) klientens åsikt om och syn på sitt servicebehov, om det inte finns ett uppenbart hinder för att i samarbete med klienten bedöma servicebehovet samt
- 4) en bedömning som klienten och en yrkesutbildad person inom socialvården har gjort om behovet av en egen kontaktperson enligt 42 §.

39 § Klientplan

Bedömningen av servicebehovet ska kompletteras med en klientplan som utarbetas för klienten eller genom en annan motsvarande plan, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan. Planen ska utarbetas tillsammans med klienten enligt 36 § 4 och 5 mom., om det inte föreligger något uppenbart hinder för detta.

I den omfattning som klientens servicebehov förutsätter ska klientplanen innehålla

- 1) klientens bedömning och en yrkesmässig bedömning av stödbehovet,
- 2) klientens bedömning och en yrkesmässig bedömning av den service och de åtgärder som behövs,
- 3) en bedömning som görs av den egna kontaktpersonen eller av en annan anställd som ansvarar för klientens service av den socialservice som är nödvändig med hänsyn till klientens hälsa eller utveckling och av när servicen ska börja och dess varaktighet,
- 4) information om hur ofta klienten och den egna kontaktpersonen eller en annan anställd som ansvarar för klientens service ska träffas,
- 5) klientens och den anställdes bedömning av klientens styrkor och resurser,
- 6) de mål som ställs upp av klienten och den anställda tillsammans och som socialvården siktar på att uppnå,
- 7) en bedömning av klientrelationens varaktighet,
- 8) information om samarbetspartner som deltar i att möta klientens behov och ansvarsfördelningen mellan samarbetsparterna samt
- 9) information om uppföljning av planen, uppnående av målen och omprövning av behoven.

Klientplanen ska justeras vid behov. Planens innehåll ska samordnas med service och stödåtgärder som tillhandahålls av andra förvaltningsområden och som personen behöver. Dessutom gäller i fråga om skyldigheten att utarbeta planen samt planens innehåll och de delaktiga vad som särskilt föreskrivs om det. Trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan man med klientens samtycke utarbeta en gemensam plan som gäller service och stödtjänster inom socialvården och andra förvaltningsområden och som innehåller de uppgifter som behövs för att utarbeta och använda planen. I fråga om att utarbeta en gemensam plan utan klientens samtycke föreskrivs särskilt.

Om det finns anhöriga eller andra närstående personer som stöder klienten, utarbetas vid behov en särskild plan om stöd för dem.

40 § Anmälan till andra myndigheter om klientens stödbehov

Om socialvårdens åtgärder inte räcker till för att möta en klients behov, ska den inom socialvård yrkesutbildade personen som ansvarar för bedömningen av klientens servicebehov, den egna kontaktpersonen eller en annan anställd som ansvarar för klientens service, med klientens samtycke kontakta den myndighet som i första hand ansvarar för att vidta de åtgärder som krävs.

Den myndighet som tar emot den anmälan som avses i 1 mom. ska med klientens samtycke utan ogrundat dröjsmål meddela den kontaktande myndigheten vilka åtgärder myndigheten har vidtagit med anledning av anmälan. En anmälan behöver emellertid inte göras om det är uppenbart onödigt.

I lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om socialvård, föreskrivs om utlämnande av uppgifter utan klientens samtycke. I förvaltningslagen för landskapet Åland föreskrivs om hänvisning av en klient till den behöriga myndigheten.

41 § Sektors- och myndighetsövergripande samarbete

För att bedöma servicebehovet, fatta beslut och tillhandahålla socialvård ska den myndighet inom socialvården som ansvarar för åtgärden se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till en persons individuella behov finns att tillgå. Om bedömningen av personens behov och uppfyllandet av dem kräver service eller stödåtgärder av socialvårdsmyndigheten eller övriga myndigheter, ska dessa på begäran av den anställde som ansvarar för åtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan.

Socialvården tillhandahålls i samarbete med olika aktörer så att socialvården och vid behov de övriga förvaltningssektorernas och myndigheternas service, bildar en helhet som tillgodoser klientens intresse. Den anställde ska enligt behov kontakta olika samarbetspartner och sakkunniga samt vid behov personens anhöriga och andra närstående enligt vad som närmare föreskrivs i denna lag.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om socialvård, innehåller bestämmelser om utlämnande av uppgifter utan klientens samtycke samt om en socialvårdsmyndighets rätt att av andra myndigheter få den handräckning som den behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter. Landskapslagen (:) om klienthandlingar inom socialvården innehåller bestämmelser om antecknande av klientinformation i sektors- och myndighetsövergripande samarbete.

42 § Egen kontaktperson

En egen kontaktperson ska utses för socialvårdsklienten för den tid klientrelationen pågår. En egen kontaktperson behöver inte utses om det för klienten redan har utsetts en annan anställd som ansvarar för servicen eller om det av någon annan orsak är uppenbart onödigt att utse en egen kontaktperson.

Den egna kontaktpersonen ska vara en sådan yrkesutbildad person som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Den egna kontaktpersonen kan i stället för den yrkesutbildade person som avses i nämnda paragraf vara en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, om det är motiverat med hänsyn till klientens samlade service. Den egna kontaktpersonen för ett barn som behöver särskilt stöd och för andra personer som behöver särskilt stöd eller den anställde som utför klientarbete tillsammans med kontaktpersonen ska vara en sådan socialarbetare som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Den person som är egen kontaktperson har i uppgift att i enlighet med klientens behov och intresse främja genomförandet av 38 § 2 och 3 mom. samt vid behov utföra andra uppgifter som föreskrivs i denna lag.

När socialvård som gäller barn som behöver särskilt stöd tillhandahålls ska barnets egen kontaktperson eller en annan anställd som ansvarar för barnets socialservice träffa barnet personligen tillräckligt ofta på det sätt som antecknas närmare i klientplanen.

45 § Beslutsfattande och verkställighet som gäller socialvården

Klienten har rätt att få ett skriftligt beslut om ordnandet av socialservicen. Ett ärende som gäller brådskande åtgärder ska handläggas och beslutet ska fattas utan dröjsmål utifrån tillgängliga uppgifter, så att klientens rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. I de fall som inte är brådskande ska beslut fattas utan ogrundat dröjsmål efter det att ärendet inletts.

I brådskande fall ska beslutet verkställas utan dröjsmål och i de fall som inte är brådskande, utan ogrundat dröjsmål. Beslutet ska dock verkställas senast inom tre månader från det att ärendet inletts. Tiden kan vara längre än detta om utredningen av ärendet av något särskilt skäl kräver en längre handläggningstid eller om verkställigheten fördröjs av något annat särskilt skäl som hänger samman med klientens behov.

Bestämmelser om handläggning av ärenden och beslutsfattande finns dessutom i förvaltningslagen för landskapet Åland.

46 § Beslut som tryggar vård och omsorg

En socialarbetare i tjänsteförhållande som utför klientarbete tillsammans med klientens egen kontaktperson ska besluta om den socialservice genom vilken i enlighet med 12 och 13 §§ nödvändig omsorg och försörjning samt hälsa och utveckling gemensamt tryggas för ett barn som behöver särskilt stöd eller någon annan klient som behöver särskilt stöd, om förfarandet tillgodoser klientens intresse.

Besluten gäller den socialservice som klienten eller den person som ansvarar för klientens omsorg behöver.

Den tjänsteinnehavare som avses i 1 mom. fattar besluten med hänsyn till den bedömning av servicens nödvändighet som framförs i en klientplan som avses i 39 § med beaktande av de planer för service som de myndigheter som ansvarar för hälso- och sjukvård samt utbildning och sysselsättning uppgjort, och som är nödvändiga med hänsyn till klientens omsorg, försörjning, hälsa eller utveckling. Bestämmelser om den gemensamma plan som gäller servicen och stödåtgärderna inom socialvården och de övriga förvaltningsområdena finns i 39 § 3 mom. Ett beslut om brådskande åtgärder ska fattas enligt 45 § 1 mom. Trots vad som föreskrivs ovan i denna paragraf får beslut om utkomststöd fattas av den tjänsteinnehavare som ansvarar för utkomststöd med hänsyn till den bedömning av stödbehovet som den egna kontaktpersonen för klienten eller för klientens familjemedlem eller en annan anställd som ansvarar för klientens service, har gjort.

64 § Socialvårdens personal, lokaler och hjälpmedel

För uppgifter inom verkställigheten av socialvården ska kommunen ha ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom socialvården samt annan personal som deltar i klientarbetet. Varje kommun ska, till dess att myndigheten för en kommunal samordnad socialtjänst inlett sin verksamhet, till sitt förfogande ha tjänster vilka tillhandahålls av en sådan socialarbetare i tjänsteförhållande som deltar i klientarbetet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. utgör inte något hinder för att två eller flera kommuner har gemensam personal.

För socialvårdens funktioner ska kommunen ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och hjälpmedel.

65 § Ledningen av socialvården

Huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom socialvården får skötas av en socialarbetare eller en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet eller högskola som omfattar minst fyra års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet ska skötas av en socialarbetare. Ledningsuppgifter inom socialvården som omfattar styrning av klientarbetet får skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Bestämmelser om behörighetskrav för yrkesutbildade personer inom socialvården finns i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Barnskyddslagen

13 § Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder

I ärenden som gäller brådskande placeringar enligt 38 § 1 mom. och avslutande av brådskande placeringar enligt 39 § 1 mom. utövas beslutanderätten av en socialarbetare i tjänsteförhållande som förordnats av det organ som ansvarar för socialvården. ([22.4.2016/297](#))

En i kommunens instruktion angiven ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som uppfyller kraven i 46 a § 1 mom. i socialvårdslagen ([1301/2014](#)), eller någon annan socialarbetare som står i tjänsteförhållande och som förordnats av den ledande tjänsteinnehavaren, ska fatta beslut i ärenden som gäller förlängning av en sådan brådskande placering av barn som avses i 38 § 3 mom. i denna lag, sådant omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom., sådana ändringar av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. sker under den tid ett omhändertagande eller en brådskande placering varar och avslutande av omhändertaganden enligt 47 §. En ledande tjänsteinnehavare eller en av denna förordnad tjänsteinnehavare gör även ansökningar som gäller undersökning av barn enligt 28 § samt omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet enligt 43 § 2 mom. ([22.4.2016/297](#))

I de ärenden som avses ovan i 2 mom. ska tjänsteinnehavaren vara någon annan än den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. En tjänsteinnehavare som har fattat beslut om brådskande placering av barnet i enlighet med 38 § 1 mom. kan inte fatta beslut om förlängning av brådskande placering av barnet.

Bestämmelser om den tjänsteinnehavare som beslutar om begränsningar och begränsande åtgärder finns i 11 kap.

Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen

5 § Särskilda avvikelser

Vid tillämpningen av barnskyddslagen ska även i denna paragraf angivna avvikelser iakttas i landskapet:

1) På Åland ska hänvisningar i barnskyddslagen till socialvårdslagen (FFS 1301/2014) inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (:) om socialvård. Hänvisningen i barnskyddslagen till 46 a § ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse 65 § i landskapslagen om socialvård.

2) Bestämmelser om behörighetskrav för socialarbetare som verkar inom barnskyddet på Åland finns i 8 § i landskapslagen (:) om yrkesutbildade personer inom socialvården. Behörighetsbestämmelser beträffande personer som verkar i huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom barnskyddet finns i 65 § 1 mom. i landskapslagen om socialvård. Behörighetsbestämmelser för föreståndare som ansvarar för vård- och fostringsuppgifter vid en barnskyddsanstalt finns i 65 § 3 mom. i landskapslagen om socialvård.

Med avvikelse från 13 § 2 mom. i barnskyddslagen kan den ledande tjänsteinnehavaren inom socialvården förordna även en tjänsteman som inte har behörighet som socialarbetare att fatta beslut under förutsättning att tjänstemannen uppfyller behörighetsbestämmelserna i 65 § 1 mom. i landskapslagen om socialvård.

Barnskyddslagen

25 § Anmälningsskyldighet

De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos någon av följande aktörer, eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare, samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds:

- 1) social- och hälsovården eller barndagvården,
- 2) undervisningsväsendet,
- 3) ungdomsväsendet,
- 4) polisväsendet,
- 5) Brottsförklaringsmyndigheten,
- 6) brand- och räddningsväsendet,
- 7) en producent av socialservice, barndagvård eller hälso- och sjukvårdstjänster,
- 8) en undervisnings- eller utbildningsanordnare,
- 9) en församling eller något annat religiöst samfund,
- 10) en förläggning eller flyktingsluss som avses i 3 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel
- 11) en enhet som bedriver nödcentralsverksamhet,
- 12) en enhet som ordnar morgon- eller eftermiddagsverksamhet för skolelever,

- 13) Tullen,
- 14) gränsbevakningsväsendet,
- 15) en utökningsmyndighet,
- 16) Folkpensionsanstalten.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

De personer som avses i 1 mom. är skyldiga att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för

- 1) en gärning som är straffbar som sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen eller
- 2) en gärning som är straffbar som brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. i strafflagen och vars föreskrivna maximistraff är fängelse i minst två år.

Oberoende av vad som bestäms i 1 och 3 mom. gäller det som särskilt bestäms eller föreskrivs om tystnadsplikten i anslutning till bikt eller annan själavård.

25 a § Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

Den anmälningsskyldighet som avses i 25 § kan trots sekretessbestämmelserna också uppfyllas genom att tillsammans med barnet eller barnets förälder ta kontakt i enlighet med 35 § i socialvårdslagen för att få stödbehovet bedömt, under förutsättning att

- 1) kontakten tas utan dröjsmål
- 2) den person som enligt 25 § 1 mom. Är anmälningsskyldig i samband med kontakten uppger vilka omständigheter som lett till kontakten

25 c § Föregripande barnskyddsanmälan

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska de personer som nämns i 25 § 1 mom. utan hinder av sekretessbestämmelserna före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan.

I brådskande fall ska den jourhavande socialmyndigheten utan dröjsmål bedöma behovet av socialservice för dem som är föremål för en föregripande barnskyddsanmälan. Dessutom kan en bedömning av vilken socialservice som kommer att behövas omedelbart efter barnets födelse göras i samarbete med en socialarbetare inom barnskyddet.

Ett barnskyddsärende och en klientrelation inom barnskyddet inleds efter barnets födelse, i enlighet med vad som bestäms i 26 och 27 §.

26 § Inledande av ett barnskyddsärende och utredning av barnskyddsbehovet

Ett barnskyddsärende inleds på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet på något annat sätt fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd.

Efter att ett barnskyddsärende har inletts ska socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd.

Dessutom ska en bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen göras, om det inte är uppenbart onödigt att göra en bedömning. I samband med bedömningen av servicebehovet utreds barnskyddsbehovet, om inte ärendet tydligt är av sådan karaktär att stödåtgärder inom barnskyddet inte behövs.

En bedömning av behovet av tjänster och stödåtgärder enligt barnskyddslagen görs av en socialarbetare. Socialarbetaren bedömer barnets uppväxtförhållanden samt vilka möjligheter vårdnadshavarna eller andra personer som svarar för barnets vård och fostran har att sörja för barnets vård och fostran. Bedömningen görs i den omfattning som omständigheterna i det aktuella fallet förutsätter. För att göra bedömningen kan socialarbetaren vid behov stå i kontakt med barnet närstående personer samt med olika samarbetspartner och experter enligt vad som föreskrivs i 41 § i socialvårdslagen.

Vid bedömningen av servicebehovet ska bestämmelserna i 36 § i socialvårdslagen följas. Bedömningen ska påbörjas utan dröjsmål och slutföras utan ogrundat dröjsmål. Bedömningen ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att ärendet har inletts, och den ska bli klar senast tre månader från inledningen.

27 § Inledande av en klientrelation inom barnskyddet

En klientrelation inom barnskyddet börjar när en socialarbetare utifrån en bedömning av servicebehovet konstaterar att

- 1) barnets uppväxtförhållanden äventyrar eller inte tryggar barnets hälsa eller utveckling, eller
- 2) barnet genom sitt beteende äventyrar sin hälsa och utveckling, och
- 3) barnet behöver tjänster och stödåtgärder enligt barnskyddslagen

En klientrelation inom barnskyddet börjar också då när brådskande åtgärder vidtas för att trygga barnets hälsa och utveckling till följd av att ett barnskyddsärende inletts eller när barnet eller barnets familj annars får service eller annat stöd som avses i denna lag innan bedömningen av servicebehovet blivit färdigt.

Socialarbetaren ska i de barnskyddshandlingar som berör barnet göra anteckningar om att en klientrelation inom barnskyddet har inletts samt omedelbart underrätta vårdnadshavaren och barnet om detta, dock med beaktande av vad som föreskrivs i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter.

30 § Klientplan

För ett barn som är klient inom barnskyddet ska en klientplan göras upp.

Klientplanen ska, om det inte finns något uppenbart hinder för det, göras upp och ses över i samråd med barnet och vårdnadshavaren samt vid behov med en annan laglig företrädare för barnet, föräldrarna, någon annan person som svarar för barnets vård och fostran eller står barnet nära och någon som i väsentlig omfattning deltar i vårdsnaden om barnet. I klientplanen antecknas de omständigheter och saker som målet är att påverka, barnets och familjens behov av stöd, tjänster och andra stödåtgärder genom vilka målet är att behovet av stöd ska mötas samt den tid inom vilken man uppskattar att målen kan uppnås. I klientplanen ska även antecknas de berörda avvikande meningar om behovet av stöd och ordnandet av tjänster och andra stödåtgärder. Klientplanen ska ses över vid behov, dock minst en gång om året.

I klientplanen för ett omhändertaget barn ska dessutom antecknas målet och syftet med vården utom hemmet, ordnandet av särskilt stöd och särskild hjälp för barnet, barnets föräldrar, barnets

vårdnadshavare eller andra personer som svarar för barnets vård och fostran samt hur barnets hälso- och sjukvård, småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och övrig utbildning ordnas. I planen skrivs också in hur kontakten med barnet ska upprätthållas och samarbetet med barnets föräldrar och andra barnet närstående personer genomförs samt hur strävan efter att återförening av familjen ska beaktas utifrån barnets bästa.

För föräldrarna till ett omhändertaget barn ska det göras upp en separat klientplan som stöd i föräldraskapet, om det inte ska anses vara onödigt. Planen ska utöver övrig bedömning av servicebehovet även innehålla en bedömning av på vilka sätt man kan ordna särskilt stöd för föräldrarna för att främja en återförening av familjen. Planen ska vid behov göras upp i samråd med den övriga social- och hälsovården.

I klientplanen för ett barn eller en ung person i eftervård antecknas målet och syftet med eftervården samt ordnandet av särskilt stöd och särskild hjälp för barnet eller den unga personen och för föräldrarna, vårdnadshavarna eller andra som svarar för barnets eller den unga personens vård och fostran.

30 a § Plan för vård och fostran

Platsen för vård utom hemmet ska vid behov i samråd med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter komplettera klientplanen med en särskild plan för vård och fostran. Har det inte tidigare gjorts upp en plan för vård och fostran för barnet, ska planen göras upp utan dröjsmål, om begränsningar har riktats mot barnet i vård utom hemmet eller om det är sannolikt att begränsningar kommer att riktas mot barnet. Syftet med planen för vård och fostran är att åskådliggöra målen i klientplanen och att detaljerat beskriva hur barnets behov möts medan ett gott bemötande av barnet tryggas.

Planen för vård och fostran ska göras upp tillsammans med barnet. För upprättandet av planen för vård och fostran ska även barnets vårdnadshavare höras, om inte detta är uppenbart onödigt eller omöjligt. Planen för vård och fostran ska tillställas den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom.

38 § Brådskande placering av barn

Om ett barn av skäl som anges i 40 § befinner sig i omedelbar fara, kan den vård och omsorg som barnet behöver ordnas som brådskande placering.

Beslut om brådskande placering fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. Med stöd av ett beslut av denna tjänsteinnehavare kan den brådskande placeringen fortgå i högst 30 dagar. Tidsfristen inkluderar den dag då barnet faktiskt placerades brådskande. Om beslutet om brådskande placering fattades före det dygn under vilket barnet faktiskt placerades, inkluderas dagen då beslutet fattades i tidsfristen.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom., kan en brådskande placering utan särskilt beslut fortgå över 30 dagar, om

1) den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. inom 30 dagar efter att den brådskande placeringen inletts gör en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. till förvaltningsdomstolen, eller

2) ett ärende som gäller omhändertagande av barnet redan är anhängigt vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen då beslutet om brådiskande placering av barnet fattas.

Under den tid som en brådiskande placering varar har det organ som ansvarar för socialvården rätt att besluta om barnets angelägenheter i den omfattning syftet med den brådiskande placeringen förutsätter enligt vad som föreskrivs i 45 §.

38 a § Beslut om att fortsätta brådiskande placering

Om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas eller tillräckliga stödåtgärder kartläggas, kan den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. fatta beslut om att den brådiskande placeringen av barnet ska förlängas med högst 30 dagar, under förutsättning att

- 1) det inte är möjligt att fatta beslut om behövliga barnskyddsåtgärder utan tilläggsutredningar,
- 2) nödvändiga tilläggsutredningar inte kan fås inom 30 dagar efter att den brådiskande placeringen har inletts, och
- 3) beslutet om fortsatt placering är förenligt med barnets bästa.

Vid beräkningen av tidsfristen följs bestämmelserna i 38 § 2 mom.

39 § När brådiskande placering upphör

När grunden för en brådiskande placering har upphört att gälla eller placeringen förfallit i en sådan situation som avses i 2 mom., ska den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. omedelbart fatta beslut om att den brådiskande placeringen ska avslutas.

En brådiskande placering förfaller, om inte ett beslut om omhändertagande enligt 43 § 1 mom. har fattats eller en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. har lämnats till förvaltningsdomstolen inom 30 dagar efter att den brådiskande placeringen inleddes eller innan en sådan förlängning av den brådiskande placeringen som gjorts enligt 38 § 3 mom. har upphört.

Då ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet är anhängigt vid förvaltningsdomstolen, förfaller den brådiskande placeringen, om;

- 1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt 83 § ger ett interimistiskt förordnande i ärendet, eller
- 2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ansöknings- eller besvärärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet.
- 3) beslutet om fortsatt placering är förenligt med barnets bästa.

Vid beräkningen av tidsfristen följs bestämmelserna i 38 § 2 mom.

Kapitel 9 Omhändertagande

Äldrelagen

14 § Bedömning av servicebehovet

Bestämmelser om bedömning av servicebehovet finns i 36 § i landskapslagen om socialvård.

För bedömningen av äldres servicebehov kan förutom yrkesutbildade personer inom socialvården också en yrkesutbildad person enligt 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) som är anställd inom socialvården svara.

I samband med att servicebehovet bedöms ska den äldre personens funktionsförmåga utredas mångsidigt och med tillförlitliga bedömningsinstrument. När funktionsförmågan utreds ska det bedömas till vilka delar den äldre personen klarar de funktioner som hör till normal livsföring i sin egen boende- och närmiljö och med vad han eller hon behöver stöd och hjälp. Vid bedömningen ska den äldre personens fysiska, kognitiva, psykiska och sociala funktionsförmåga samt faktorer som har samband med tillgängligheten i omgivningen, tryggheten i boendet och tillgången till närservice beaktas.

17 § Förutsättningar för beslut om långvarig institutionsvård

Endast då det finns medicinskt motiverade skäl eller då klient- eller patientsäkerheten förutsätter det får kommunen tillgodose den äldres servicebehov med långvarig institutionsvård.

Innan vård och omsorg ges som långvarig institutionsvård ska kommunen och Ålands hälso- och sjukvård på det sätt som avses i 14 § utreda möjligheterna att tillgodose en äldre persons servicebehov med hjälp av öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården som ges i den äldre personens hem och med övriga öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården.

Den utredning som avses i 2 mom. ska också göras om en äldre person har fått dygnetruntvård på institution i tre månader och en utredning inte har gjorts tidigare.

Ett beslut att ge vård och omsorg som långvarig institutionsvård ska motiveras.

18 § Beviljande av socialservice samt rätt till service

Kommunen ska med anledning av en skriftlig eller muntlig ansökan fatta beslut om beviljande av socialservice som en äldre person brådskande behöver och utan dröjsmål ordna den service som har beviljats, så att den äldre personens rätt till nödvändig omsorg inte äventyras.

Om en skriftlig eller muntlig ansökan gäller behov av socialservice som inte är brådskande ska kommunen fatta beslut utan ogrundat dröjsmål och senast tre månader från det att ansökan har inkommit. En äldre person har rätt att få annan än brådskande service som beviljats honom eller henne utan ogrundat dröjsmål och senast tre månader efter det att beslutet fattades.

Socialservicens tillräcklighet ska bestämmas utifrån utredningen av servicebehovet i enlighet med 14 § och klientplanen, om en sådan har utarbetats.

19 § Anmälan om äldre personers servicebehov

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller någon som är anställd inom socialvården i kommunen, inom Ålands hälso- och sjukvård, räddningsväsendet eller hos alarmcentralen eller polisen, i sitt

uppdrag har fått kännedom om en äldre person som är i behov av social- eller hälsovård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, ska den anställda oberoende av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av hälso- och sjukvård till Ålands hälso- och sjukvård och till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården om behovet av socialvård.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. finns bestämmelser i 18 § landskapslagen om Ålands hälso- och sjukvård som innebär att patientens hemkommun ska underrättas om en patient behöver insatser från kommunens socialservice efter det att patienten har skrivits ut från Ålands hälso- och sjukvård.

En anmälan får också göras av andra personer än de som avses i 1 mom. oberoende av eventuella sekretessbestämmelser som gäller dem.

22 § Ledning av äldreomsorgen

Ledningsuppgifter som omfattar administrativ ledning av kommunens äldreomsorg eller ledningsuppgifter som omfattar styrning av klientarbetet får skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Landskapslag om hälso- och sjukvård

18 § Kommunens rätt till information om framtida insatser

Om en patient som har skrivits in vid Ålands hälso- och sjukvård kommer att behöva insatser från kommunens socialservice efter det att patienten har skrivits ut, ska Ålands hälso- och sjukvård så snart som möjligt underrätta patientens hemkommun om denna bedömning.

Informationen skickas på en blankett som fastställts av landskapsregeringen och ska innehålla upplysningar om patientens namn, personbeteckning och adress samt om beräknad tidpunkt för utskrivning. Ändras den beräknade tidpunkten för utskrivning ska kommunen underrättas så snart det är möjligt.

19 § Samarbetet med socialvården

Ålands hälso- och sjukvård ska samarbeta med socialvården i sin verksamhet på ett sådant sätt att uppgifterna kan skötas på ett behörigt sätt och så som patientens behov av social-, hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter.

Med socialvård avses i denna lag de uppgifter som avses i 14 § i landskapslagen (:) om socialvård samt främjande av social trygghet och välfärd.

Om hälso- och sjukvårdens sakkunskap och tjänster krävs med beaktande av en persons individuella behov vid bedömningen av servicebehovet, beslutsfattandet eller tillhandahållandet av socialvård i enlighet med 41 § i landskapslagen om socialvård, ska en inom hälso- och sjukvård yrkesutbildad person vid Ålands hälso- och sjukvård på begäran av den anställda inom socialvården delta i bedömningen av en persons servicebehov och vid utarbetandet av en klientplan. Gällande beaktande av patienter som är barn som behöver särskilt stöd eller annan person som behöver särskilt stöd då vård- och rehabiliteringsplaner utarbetas finns bestämmelser i 37 § 2 mom. 4 punkten.

En inom hälso- och sjukvård yrkesutbildad person ska i samband med bedömning av patientens vårdbehov bedöma om patienten har ett uppenbart behov av socialvård. Om patienten är i uppenbart behov av socialvård ska patienten styras att söka socialservice. Om patienten samtycker till det kan den inom hälso- och sjukvård yrkesutbildade personen kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att patientens stödbehov kan bedömas. Om patientens samtycke inte kan fås och patienten är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska den inom hälso- och sjukvård yrkesutbildade personen utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården trots sekretessbestämmelser.

I 25 och 25c §§ i barnskyddslagen, tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns bestämmelser om att göra en barnskyddsanmälan och en föregripande barnskyddsanmälan. Om den anmälningspliktiga personen i enlighet med 4 mom. i denna lag utan dröjsmål har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården och uppgett orsakerna till kontakten, behöver ingen barnskyddsanmälan göras på grundval av samma uppgifter.

Kommunallag för landskapet Åland

57 § (2004/25) Anställningsförhållanden

Den som är anställd hos kommunen står i ett offentligrättsligt anställningsförhållande (tjänsteman) eller ett privaträttsligt anställningsförhållande (arbetstagare) till kommunen. Om tjänstemän och arbetstagare gäller vad som är särskilt föreskrivet.

Kommunens myndighetsuppgifter skall skötas av tjänstemän. Tjänster skall enbart inrättas för myndighetsuppgifter.

Fullmäktige beslutar om inrättande och indragning av tjänster. Om utövande av offentlig makt inte ingår i uppgifterna för en tjänst, skall tjänsten dras in när den blir ledig.

Kommunen kan besluta att ett tjänsteförhållande skall ombildas till ett arbetsavtalsförhållande, om utövande av offentlig makt inte ingår i uppgifterna för tjänsten och ombildningen inte innebär att tjänstemannens anställningsvillkor försämrats. Innan beslut fattas, skall kommunen ge tjänstemannen skriftlig information om villkoren i arbetsavtalsförhållandet i enlighet med 2 kap. 4 § arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) och bereda tjänstemannen tillfälle att höras.